

Міністерство освіти і науки України
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

Інформаційно-нормативний збірник

*на допомогу методистам з
бібліотечних фондів*

Київ 2013

Інформаційно-нормативний збірник для методистів з бібліотечних фондів та бібліотекарів загальноосвітніх навчальних закладів. – Київ: ПТЗО – 2013 – 60 ст.

Упорядники:

Співробітники відділення організації видання навчальної літератури Інституту інноваційних технологій і змісту освіти

Збірник призначений для службового користування бібліотекарям загальноосвітніх навчальних закладів та методистам з бібліотечних фондів обласних управлінь (департаментів) освіти і науки та районних (міських) методичних кабінетів.

© ПТЗО, 2013 © Державна наукова установа
«Інститут інноваційних технологій і змісту освіти»

Зміст

Передмова

1. Нормативно-правова база
2. Про використання навчальної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах
3. Про забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками
 - 3.1. Державний стандарт початкової загальної освіти
 - 3.2. Про Типові навчальні плани початкової школи
 - 3.3. Державний стандарт загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня
 - 3.4. Про Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня
 - 3.5. Порядок забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками
4. Інклюзивна освіта
 - 4.1. Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами
 - 4.2. Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах”
5. Ведення документації (до відома шкільних бібліотекарів)
 - 5.1. Облік підручників та навчальних посібників
 - 5.2. Інвентаризація бібліотечних фондів підручників та навчальних посібників
 - 5.3. Перерозподіл підручників та/або навчальних посібників
6. Електронний облік підручників

Передмова

В сучасних умовах, коли відбувається перехід людства до науково-інформаційних технологій, іде боротьба за перерозподіл перш за все інтелектуальних ресурсів. Базою інтелектуальних ресурсів суспільства є школа. Глобальні проблеми, що постали перед людством, не можуть не позначитися на змісті шкільної освіти. Тому реформування національної освіти, приведення її у відповідність зі змінами, що відбулися в останні десятиліття в усіх сферах суспільного життя, – головне завдання Міністерства освіти і науки України.

Носієм змісту освіти, найпоширенішою формою його впровадження є шкільний підручник.

Згідно зі статтею 37 Закону України «Про загальну середню освіту» Міністерство «забезпечує підготовку і видання підручників, посібників, методичної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів, схвалює їх видання, організовує замовлення через відповідні місцеві органи управління освітою; затверджує типові переліки обов'язкового навчального та іншого обладнання (в тому числі колекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури».

Організаційні заходи щодо забезпечення підручниками і посібниками здійснює Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, зокрема відділення організації видання навчальної літератури. Головним завданням відділення є участь в реалізації державної політики щодо забезпечення навчального процесу в усіх типах навчальних закладів України підручниками, навчально-методичними посібниками. З цією метою відділення вивчає запити та прогнозує потребу в навчальній літературі, бере участь у формуванні державного замовлення на видання і доставку підручників до книжкових баз, здійснює контроль за своєчасним надходженням навчальної літератури, організовує поповнення бібліотечних фондів навчальних закладів України.

Методисти з бібліотечних фондів проводять подібну роботу в своїх регіонах. Специфіка замовлення та розподілу підручників, що видаються за кошти державного бюджету, вимагає знання нормативно-правового забезпечення, оскільки робота відповідальна і постійно перевіряється контролюючими органами (Державною фінансовою інспекцією, Рахунковою палатою, Генеральною прокуратурою).

У зв'язку з зазначеним у збірнику **надано перелік основних документів для використання їх у роботі.**

Постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 затверджено новий Державний стандарт початкової загальної освіти, розроблені та затверджені нові навчальні програми, тому виникла необхідність підготовки «Положення про Всеукраїнський конкурс рукописів підручників для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

Конкурс проводився з метою відбору рукописів підручників з навчальних предметів **інваріантної складової Типових навчальних планів початкової школи** з навчанням українською, російською чи іншою мовою національної меншини (крім перекладних) та спеціалізованих шкіл з

поглибленим вивченням іноземних мов для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів і, в результаті - створення нового покоління підручників для початкової школи.

Впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти розпочалося з 1 вересня 2012 року. З 2012/2013 навчального року у навчально-виховному процесі початкової школи передбачено певні зміни:

- вивчення іноземної мови з 1 класу в усіх загальноосвітніх навчальних закладах, це забезпечить вільне спілкування у світовому просторі;
- з 1 класу передбачено вивчення предмета «Природознавство» - це посилення природничої складової стандарту, зокрема введено нову освітню галузь «Природознавство»;
- з 2 класу вводиться навчальний предмет «Сходинки до інформатики» - впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес початкових класів ЗНЗ;
- з 3 класу – «Я у світі» (суспільствознавство).

На виконання статті 15 Закону України «Про освіту», з метою впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392, наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19 січня 2012 року №43 «Про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1392», розроблено Типові навчальні плани для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня, затвержені наказом Міністерства від 3 квітня 2012 року № 409.

У 5-9 класах пропонується продовжити вивчення інформатики, яку діти тепер розпочинають вивчати з 2 класу. Також з 5 класу запроваджується обов'язкове вивчення другої іноземної мови.

Введення Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня буде відбуватися поетапно:

- у 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – у 2013/2014 н.р.;
- у 6-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – у 2014/2015 н.р.;
- у 7-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – у 2015/2016 н.р.;
- у 8-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – у 2016/2017 н.р.;
- у 9-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – у 2017/2018 н.р.;

Старша школа функціонує як профільна.

Стандарт унормовує співвідношення між навчальними предметами так:

загальноосвітні (обов'язкові для всіх профілів), до якого входять предмети, обов'язкові для всіх учнів: українська мова, іноземна мова, математика, практична екологія, фізична культура;

цикл профільних предметів, який обирає учень і предмети якого є для нього обов'язковими. Профіль може бути одно - (наприклад, економічний) або багатопредметним (наприклад, економіко-правовий). Передбачено можливість отримання не лише допрофесійної, а й професійної підготовки (фінансовий профіль, туризм тощо). Предмети можуть об'єднуватися за галузями, наприклад,

математика і економіка, природничі дисципліни і технології, суспільні дисципліни і економіка, література і мистецтво;

обов'язково вибіркові предмети;

предмети/курси за вибором (основи підприємництва, основи споживчих знань тощо).

Предметом постійної уваги Міністерства є діти з особливими потребами. Уперше законодавчо закріплено нову (інклюзивну) модель навчання для таких дітей. Новий стандарт визначає необхідність навчити кожну дитину освоювати і використовувати в практичній діяльності інформаційно-комунікаційні технології.

Видання та поповнення бібліотечних фондів спеціальних навчальних закладів підручниками і навчальними посібниками, забезпечення дітей, що навчаються інклюзивно, має свою специфіку, яку постійно потрібно враховувати.

Отже, фахівець із забезпечення навчальних закладів підручниками і навчальними посібниками, перш за все, має досконало знати нормативно-правові документи, пов'язані з виданням та доставкою навчальної літератури, особливості Типових навчальних планів, за якими працюють навчальні заклади, та враховувати особливості використання підручників для інклюзивної освіти.

1. Нормативно-правова база

ЗАКОНИ УКРАЇНИ

1. Закон України «Про освіту»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12>

2. Закон України «Про загальну середню освіту»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=651-14>

3. Закон України «Про видавничу справу»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=318%2F97-%E2%F0>

4. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої освіти щодо організації навчально-виховного процесу»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2442-17>

5. Указ Президента України № 161/2010 «Про Концепцію державної мовної політики»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=161%2F2010>

6. Указ Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=926%2F2010>

ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 781 «Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=781-2010-%EF>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2009 року № 181 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=181-2009-%EF>

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2011 року № 231 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2009 № 181»

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=231-2011-%EF>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти»

<http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards>

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти»

<http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards>

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п>

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами»

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-п/page>

НАКАЗИ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ

1. Наказ МОН від 04 жовтня 2010 року № 914 « Питання резервного фонду навчальної літератури»
2. Наказ МОНмолодьспорту України від 14 лютого 2011 року №132 «Про проект зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві»
3. Наказ МОНмолодьспорту України від 02 березня 2011 року № 209 «Деякі питання створення фонду офсетного паперу»
4. Наказ МОНмолодьспорту України від 02 серпня 2012 року № 882 «Про використання навчальної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах»
5. Наказ МОНмолодьспорту України від 10 червня 2011 року № 572 «Про Типові навчальні плани початкової школи»
6. Наказ МОНмолодьспорту України від 03 квітня 2012 року № 409 «Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня»
7. Наказ МОНмолодьспорту України від 14 грудня 2012 року № 1427 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02 січня 2013 року за № 19/22551 «Про затвердження Порядку забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками»

2. Про використання навчальної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

02.08.2012 р.

№ 882

Про використання навчальної літератури
у загальноосвітніх навчальних закладах

На виконання постанов Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 781 «Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів», від 20 квітня 2011 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти», від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» та з метою урегулювання використання навчальної літератури,

НАКАЗУЮ:

1. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.) разом з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.) до 10.08.2012 сформувати Перелік навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах у 2012/2013 навчальному році.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1. Здійснити заходи щодо забезпечення використання у загальноосвітніх навчальних закладах тільки тієї навчальної літератури, якій надано відповідний гриф МОНмолодьспорту або схвалення для використання у загальноосвітніх навчальних закладах;

2.2. Покласти персональну відповідальність на керівників загальноосвітніх навчальних закладів за використання у навчально-виховному процесі навчальної літератури, яка не має відповідного грифа МОНмолодьспорту або схвалення для використання у загальноосвітніх навчальних закладах.

3. Державній інспекції навчальних закладів України (Гончаренко М. Ф.) під час здійснення контролюючих заходів перевіряти використання у загальноосвітніх навчальних закладах тільки тієї навчальної літератури, якій надано відповідний гриф МОНмолодьспорту або схвалення для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, та результати перевірки винести на розгляд колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України у II кварталі 2013 року.

4. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки від 01.09.2009 № 806 «Про використання навчально-методичної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах».

5. Департаменту управління справами (Ворошиловський О. В.) зробити відповідну відмітку у справах архіву.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр

Д. В. Табачник

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49,

ministry@mon.gov.ua

Від 06.08.2012 № 1/9-552

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, управління освіти і
науки обласних, Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій, Інститути
післядипломної педагогічної освіти

Про використання навчальної літератури

Інформуємо, що відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 02.08.2012 № 882 «Про використання навчальної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах» в організації навчально-виховного процесу загальноосвітнім навчальним закладам дозволено використовувати лише навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, що мають гриф Міністерства або схвалені відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти.

Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах щорічно друкується в Інформаційному збірнику Міністерства та розміщується на офіційних веб-сайтах Міністерства (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

Відповідно до Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17.06.2008 № 537 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 р. за № 628/15319, Міністерством встановлено два види грифів:

«Затверджено Міністерством освіти і науки України»;

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

За умови позитивного висновку відповідної комісії Науково-методичної ради з питань освіти Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України навчальній літературі може надаватися дозвіл до використання у загальноосвітніх навчальних закладах із записом «Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах».

На звороті титульного аркуша навчального видання вказуються номер і дата листа або наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, яким надано гриф, або номер і дата листа-підтвердження Інституту інноваційних технологій і змісту освіти про схвалення для використання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Окрім цього, звертаємо увагу та те, що окремі видавництва з метою уникнення розгляду рукописів навчальної літератури предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти під час видруку продукції фальсифікують інформацію щодо отримання навчальною літературою відповідних грифів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Для цього на титульних сторінках навчальних видань здійснюють написи, що вводять в оману вчителів і батьків. Наприклад: «Посібник підготовлений відповідно до навчальної програми, затвердженої Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України», «Посібник розроблений до підручника, який затверджений (рекомендований) Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України», «Посібник схвалений предметною комісією» (проте не зазначалось, якою саме комісією) тощо. З метою реалізації неякісної та фальсифікованої продукції в закладах освіти видавці обґрунтовують дозвіл їх використання в навчальних закладах з посиланням на зазначені написи.

Вищенаведені дані не відповідають вимогам і спотворюють інформацію, яка підтверджує доцільність використання навчальних видань.

Окрім цього, повідомляємо, що у зв'язку із набуттям чинності постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» розпочинаючи з 2012/2013 навчального року у загальноосвітніх навчальних закладах буде використовуватися лише та навчальна література, яка розроблена відповідно до новостворених навчальних програм та яка має відповідні грифи Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України за умови її відповідності авторським концепціям підручників – переможців Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, створених цим же авторським колективом або за їх участі у розробці рукопису чи за науковою редакцією керівника авторської концепції підручника-переможця.

Звертаємо увагу та те, що всі попередньо видані навчальні посібники для учнів 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів не відповідають навчальним програмам, які вводяться в дію з 1 вересня 2012 року і тому надалі використовуватися у навчально-виховному процесі не можуть.

Персональну відповідальність за використання у навчально-виховному процесі навчальної літератури, яка не має відповідний гриф Міністерства або схвалення для використання у загальноосвітніх навчальних закладах, покласти на керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Просимо вищезазначену інформацію довести до відома керівників навчальних закладів, вчителів та батьків учнів.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

3. Про забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками

3.1. Державний стандарт початкової загальної освіти

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 20 квітня 2011 р. № 462

Київ

Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти

Відповідно до статті 31 Закону України “Про загальну середню освіту” Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Державний стандарт початкової загальної освіти, що додається.

Установити, що Державний стандарт впроваджується з 1 вересня 2012 року.

2. Визнати таким, що втрачає чинність з 1 вересня 2012 р., пункт 2 постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2000 р. № 1717 “Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання ” (Офіційний вісник України, 2000 р., № 47, ст. 2033).

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту вжити заходів для своєчасного розроблення та затвердження типових навчальних планів, навчальних програм для учнів початкової школи з метою забезпечення впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого цією постановою.

Прем'єр-міністр

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 20 квітня 2011 р. № 462

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ
початкової загальної освіти

Загальні положення

Цей Державний стандарт початкової загальної освіти (далі — Державний стандарт), розроблений відповідно до мети початкової школи з урахуванням пізнавальних можливостей і потреб учнів початкових класів, визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти.

У цьому Державному стандарті терміни вживаються у такому значенні:

1) громадянська компетентність — здатність людини активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;

2) ключова компетентність — спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів;

3) ключова компетенція — об'єктивна категорія, що фіксує суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати в широкій сфері діяльності людини (вміння вчитися, загальнокультурна, громадянська, здоров'язбережувальна, соціальна компетентність та компетентність з питань інформаційно-комунікаційних технологій);

4) компетентнісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є такі ієрархічно-підпорядковані компетентності учнів, як ключова, загальнопредметна і предметна;

5) компетентність — набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

6) компетенція — суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини;

7) комунікативна компетентність — здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями;

8) міжпредметна компетентність — здатність учня застосувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і предметних галузей;

9) міжпредметні естетичні компетентності — здатність орієнтуватися в різних сферах життєдіяльності, що формується під час опанування різних видів мистецтва. Предметними мистецькими компетентностями, у тому числі музичними, образотворчими, хореографічними, театральними, екранними, є здатність до пізнавальної і практичної діяльності у певному виді мистецтва;

10) предметна компетентність — освоєний учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної з набуттям нового знання, його перетворенням і застосуванням;

11) предметна компетенція — сукупність знань, умінь та характерних рис у межах конкретного предмета, що дає можливість учневі самостійно виконувати певні дії для розв'язання навчальної проблеми (задачі, ситуації). Учень має уявлення, знає, розуміє, застосовує, виявляє ставлення, оцінює;

12) предметна математична компетентність — особистісне утворення, що характеризує здатність учня (учениці) створювати математичні моделі процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач;

13) предметна природознавча компетентність — особистісне утворення, що характеризує здатність учня розв'язувати доступні соціально і особистісно значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин “людина — природа”;

14) соціальна компетентність — здатність особистості продуктивно співпрацювати з різними партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

Державний стандарт складається з:

Базового навчального плану початкової загальної освіти згідно з додатком 1 (далі — Базовий навчальний план);

загальної характеристики інваріантної та варіативної складових змісту початкової загальної освіти;

державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів згідно з додатком 2.

У результативній складовій кожної освітньої галузі Державного стандарту визначено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, які відповідають змісту і структурі предметних компетентностей.

Протягом навчання у початковій школі учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетенцій.

На основі цього Державного стандарту Міністерство освіти і науки, молоді та спорту розробляє навчальні програми, відповідно до яких здійснюється підготовка варіативних програм і підручників.

Базовий навчальний план

Базовий навчальний план визначає зміст і структуру початкової загальної освіти за допомогою інваріантної і варіативної складових, якими встановлюється погодинне співвідношення між освітніми галузями, гранично допустиме тижневе навантаження учнів та загальнотижнева кількість годин.

Інваріантна складова змісту початкової загальної освіти формується на державному рівні і є обов'язковою для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування та форми власності. Інваріантна складова змісту початкової загальної освіти визначається за допомогою таких освітніх галузей, як “Мови і літератури”, “Математика”, “Природознавство”, “Суспільствознавство”, “Здоров'я і фізична культура”, “Технології” та “Мистецтво”. Виключення з інваріантної складової будь-якої з освітніх галузей порушує цілісність загальноосвітньої підготовки на рівні початкової освіти і наступність основної школи.

В інваріантній складовій Базового навчального плану визначено мінімально необхідну кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі.

Варіативна складова Базового навчального плану визначається загальноосвітнім навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, навчальних закладів, індивідуальних освітніх запитів учнів та (або) побажань батьків, або осіб, які їх замінюють. У початкових класах варіативна складова включає години, які виділяються на вивчення навчальних предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять з учнями.

Вивчення предметів, включених до інваріантної та варіативної складових, дає змогу забезпечити належний рівень загальноосвітньої підготовки і соціально-особистісного розвитку учнів молодшого шкільного віку.

Навчальне навантаження учнів складається з годин інваріантної і варіативної складових і не може перевищувати гранично допустимого рівня тижневого навантаження учнів, устанавленого Базовим навчальним планом та санітарно-гігієнічними нормами організації навчально-виховного процесу.

На основі Базового навчального плану, який визначає загальні засади організації навчально-виховного процесу у початковій школі, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту розробляє типові навчальні плани для загальноосвітніх навчальних закладів, у яких зміст освітніх галузей реалізується шляхом вивчення навчальних предметів і курсів інваріантної складової. На основі типових навчальних планів навчальні заклади складають щороку робочі навчальні плани, в яких конкретизується варіативна складова початкової загальної освіти з урахуванням особливостей організації навчального процесу.

Бюджетне фінансування загальноосвітнього навчального закладу здійснюється відповідно до встановленої базовим навчальним планом сумарної кількості годин інваріантної та варіативної складових з урахуванням можливого поділу класу на групи у процесі вивчення окремих предметів.

Освітня галузь “Мови і літератури”

Метою освітньої галузі “Мови і літератури” є розвиток особистості учня, формування його комунікативної компетентності та загальних уявлень про мову як систему і літературу як вид мистецтва. Зазначена освітня галузь складається з мовного і літературного компонентів.

Мова навчання (українська мова, мови національних меншин)

Метою вивчення української мови, мов національних меншин як мов навчання є формування в учнів комунікативної компетентності шляхом засвоєння доступного і необхідного обсягу знань з мови навчання, опанування всіх видів мовленнєвої діяльності та набуття певного соціального досвіду.

Особливість мови навчання полягає в тому, що вона є не тільки навчальним предметом, а і найважливішим засобом навчання, виховання і розвитку особистості у процесі опанування всіх інших предметів початкової загальної освіти.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

формування в учнів мотивації вивчення мови;

забезпечення гармонійного розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма);

формування комунікативних умінь;

опанування найважливіших функціональних складових мовної системи з урахуванням особливостей фонетичної і граматичної систем кожної з мов навчання;

соціально-культурний розвиток особистості;

формування вміння вчитися.

З урахуванням мети і завдань мовного компонента освітньої галузі виділяються такі змістові лінії: мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна.

Основною змістовою лінією є мовленнєва. При цьому мовна, соціокультурна і діяльнісна змістові лінії спрямовані на забезпечення мовленнєвої.

Мова вивчення (українська мова, мови національних меншин)

Метою навчання української мови як державної та інших мов як навчальних предметів є формування комунікативної компетентності з урахуванням інтересів і можливостей учнів початкової школи.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

створення позитивної мотивації до засвоєння знань;

формування умінь і навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності;

засвоєння елементарних знань про найважливіші мовні одиниці, необхідні та достатні для формування мовленнєвих умінь і навичок;

залучення до національної культури народу, мова якого вивчається;

сприяння інтелектуальному, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Зміст навчання української мови як державної та інших мов як навчальних предметів визначається за такими змістовими лініями, як мовленнєва, мовна, соціокультурна, які є взаємозалежними, взаємопов'язаними та спрямованими на формування ключових і предметних компетентностей.

Іноземна мова

Метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

правильна вимова і розрізнення на слух звуків, слів, словосполучень і речень;

оволодіння найбільш уживаною лексикою у межах визначеної тематики і сфери спілкування;

отримання уявлення про основні граматичні категорії мови, яка вивчається; розпізнавання відомого лексичного і граматичного матеріалу під час читання та аудіювання і використання його у процесі усного спілкування;

розуміння на слух мовлення вчителя, однокласників, основного змісту текстів з використанням наочності;

участь у діалогічному спілкуванні (вміння вести етикетний діалог і діалог-розпитування під час повсякденного спілкування);

уміння коротко висловлюватися у межах тематики і сфери спілкування, що визначені для початкової школи, відтворювати напам'ять римовані твори дитячого фольклору;

оволодіння технікою читання вголос, читання про себе навчальних та нескладних текстів, використання прийомів ознайомлювального та навчального читання;

правильне написання слів, словосполучень, речень і текстів;

засвоєння елементарних відомостей про країну, мова якої вивчається.

З урахуванням мети і завдань вивчення іноземної мови виділяються такі змістові лінії: мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна.

Літературне читання

Метою літературного читання є формування читацької компетентності учнів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентності, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення літератури в основній школі.

У процесі навчання відбувається становлення читача, що здатний до самостійної читацької, творчої діяльності, здійснюється його мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується потреба у систематичному читанні.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

формування в учнів навички читання як виду мовленнєвої діяльності;

ознайомлення учнів з дитячою літературою в авторській, жанровій, тематичній різноманітності; формування в учнів соціальних, морально-етичних цінностей за допомогою художніх образів літературних творів;

формування умінь сприймати, розуміти, аналізувати різні види літературних і навчальних текстів з використанням елементарних літературознавчих понять;

розвиток мовлення учнів, формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);

формування в учнів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок; умінь здійснювати пошук, відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань;

розвиток творчої літературної діяльності школярів;

виховання потреби у систематичному читанні як засобі пізнання світу, самопізнання та загальнокультурного розвитку.

З урахуванням зазначеної мети і завдань мовного компонента освітньої галузі виділяються такі змістові лінії: коло читання, навичка читання, досвід читацької діяльності і літературна діяльність.

Освітня галузь “Математика”

Метою освітньої галузі “Математика” є формування предметної математичної і ключових компетентностей, необхідних для самореалізації учнів у швидкозмінному світі.

Для досягнення зазначеної мети передбачається формування:

цілісного сприйняття світу, розуміння ролі математики у пізнанні дійсності; готовності до розпізнавання проблем, які розв’язуються із застосуванням математичних методів, здатності розв’язувати сюжетні задачі, логічно міркувати, обґрунтовувати свої дії та виконувати дії за алгоритмом;

вміння користуватися математичною термінологією, знаковою і графічною інформацією; орієнтуватися на площині та у просторі; застосовувати обчислювальні навички у практичних ситуаціях і розуміти сутність процесу вимірювання величин;

інтересу до вивчення математики, творчого підходу та емоційно-ціннісного ставлення до виконання математичних завдань; уміння навчатися.

В освітній галузі виділяються такі змістові лінії: числа, дії з числами; величини; математичні вирази, рівності, нерівності; сюжетні задачі; просторові відношення, геометричні фігури; робота з даними.

Освітня галузь “Природознавство”

Метою освітньої галузі “Природознавство” є формування природознавчої компетентності учня шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

виховання соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до різних елементів природного середовища, здатна мислити, бережливо ставиться до природи, людей і самого себе;

формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, яка відображає закони і закономірності природи та місце в ній людини;

розвиток розумових здібностей учнів, їх емоційно-вольової сфери, пізнавальної активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження і спілкування;

забезпечення єдності інтелектуального та емоційного сприйняття природи з практичною природоохоронною діяльністю;

засвоєння традицій українського народу у відносинах людини з природою;

оволодіння доступними способами пізнання предметів і явищ природи та суспільства.

Освітня галузь “Суспільствознавство”

Метою освітньої галузі “Суспільствознавство” є особистісний розвиток учня, формування його соціальної і громадянської компетентностей шляхом засвоєння різних видів соціального досвіду, що складається із загальнолюдських, загальнокультурних та національних цінностей, соціальних норм, громадянської активності, прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій і різних думок.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

виховання гуманної, соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до етносоціального та соціально-культурного середовища, здатна розуміти значення життя як найвищої цінності;

оволодіння способами діяльності та моделями поведінки, які відповідають загальноприйнятим нормам моралі та права;

розвиток навичок взаємодії у сім'ї, колективі, суспільстві шляхом активного спілкування із соціальним оточенням, накопичення досвіду комунікативної діяльності, дотримання правил толерантної поведінки, співпереживання і солідарності з іншими людьми у різноманітних життєвих ситуаціях;

формування основ споживчої культури, вміння самостійно приймати рішення щодо власної поведінки.

Соціальна і громадянська компетентності як ключові мають міждисциплінарний характер, інтегруються за допомогою всіх освітніх галузей і спрямовуються на соціалізацію особистості, набуття громадянських навичок співжиття і співпраці у суспільстві, дотримання соціальних норм.

Освітня галузь “Здоров’я і фізична культура”

Метою освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” є формування здоров’язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров’я та дбайливого ставлення до нього, розвитку особистої фізичної культури.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

формування в учнів знань про здоров’я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, фізичну культуру, фізичні вправи, взаємозв’язок організму людини з природним і соціальним оточенням;

формування та розвиток навичок базових загальнорозвивальних рухових дій;

розвиток в учнів активної мотивації дбайливо ставитися до власного здоров’я і займатися фізичною культурою, удосконалювати фізичну, соціальну, психічну і духовну складові здоров’я;

виховання в учнів потреби у здоров’ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя; розвиток умінь самостійно приймати рішення щодо власних вчинків;

набуття учнями власного здоров’язбережувального досвіду з урахуванням стану здоров’я;

використання у повсякденному житті досвіду здоров’язбережувальної діяльності для власного здоров’я та здоров’я інших людей.

Здоров’язбережувальна компетентність як ключова формується на міжпредметному рівні за допомогою предметних компетенцій з урахуванням специфіки предметів та пізнавальних можливостей учнів початкових класів.

Здоров’язбережувальна компетентність формується шляхом вивчення предметів освітньої галузі “здоров’я і фізична культура” і передбачає оволодіння учнями відповідними компетенціями.

З урахуванням мети і завдань зміст освітньої галузі визначається за такими змістовими лініями: здоров’я і фізична культура.

Освітня галузь “Технології”

Метою освітньої галузі “Технології” є формування і розвиток в учнів технологічної, інформаційно-комунікаційної та основних компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві. Технології у початковій школі є однією з ланок неперервної технологічної освіти, що логічно продовжує дошкільну освіту, створює базу для успішного опанування учнями технологій основної школи та здобуття професійної освіти.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

формування уявлення про предметно-перетворювальну діяльність людини, світ професій, шляхи отримання, зберігання інформації та способи її обробки; здатності до формулювання творчих задумів, усвідомленого дотримання безпечних прийомів роботи та користування інструментами і матеріалами;

розвиток пізнавальної, художньої і технічної обдарованості, технічного мислення у процесі творчої діяльності, навичок ручних технік обробки матеріалів, уміння користуватися технічною термінологією, художньою та графічною інформацією, вміння працювати з комп'ютером;

виховання готовності до вирішення побутових питань шляхом застосування алгоритмів виконання технологічних завдань та навичок технологічної діяльності у практичних ситуаціях.

Зміст галузі "Технології" визначається за такими змістовими лініями: ручні техніки обробки матеріалів, технічна творчість, декоративно-ужиткове мистецтво, самообслуговування та ознайомлення з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Освітня галузь "Мистецтво"

Метою освітньої галузі "Мистецтво" є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань:

виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів і потреб, естетичних ідеалів, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва, оцінювати естетичні явища;

формування в учнів на доступному рівні системи художніх знань і вмінь, яка відображає цілісність та видову специфіку мистецтва;

розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, їх художніх здібностей і мислення, здатності до самовираження та спілкування.

Зміст освітньої галузі "Мистецтво" визначається за такими змістовими лініями: музична, образотворча та мистецько-синтетична (відповідно хореографічного, театрального та екранних видів мистецтва), які реалізуються шляхом вивчення окремих предметів або інтегрованих курсів.

3.2. Про Типові навчальні плани початкової школи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

10.06.2011

№ 572

Про Типові навчальні плани початкової школи

На виконання Закону України "Про загальну середню освіту" з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 р. № 462 "Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти", на виконання наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 11.05.2011 № 430 "Про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462"

Н А К А З У Ю :

1. Затвердити Типові навчальні плани початкової школи (далі – Типові навчальні плани) з українською мовою навчання (додатки 1, 2), початкової школи з навчанням російською, іншою мовою національної меншини (додаток 3), спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (додатки 4, 5) та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу (додатки 6, 7).

2. Ввести їх в дію поетапно:

- у 1-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2012/2013 навчального року;
- у 2-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2013/2014 навчального року;
- у 3-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/2015 навчального року;
- у 4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/2016 навчального року.

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам загальноосвітніх навчальних закладів забезпечити необхідні умови щодо поетапної реалізації Типових навчальних планів початкової школи.

4. Із введенням в дію затверджених Типових навчальних планів початкової школи визнати такими, що втратили чинність накази Міністерства освіти і науки України: від 29.11.2005 № 682 "Про Типові навчальні плани початкової школи"; від 13.05.2005 № 291 "Про затвердження Типових навчальних планів спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов та предметів художньо-естетичного циклу":

- у 1-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2012/2013 навчального року;
- у 2-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2013/2014 навчального року;
- у 3-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/2015 навчального року;
- у 4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/2016 навчального року.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Пояснювальна записка

Типові навчальні плани початкової школи (далі - Типові навчальні плани) складені на виконання Закону України "Про загальну середню освіту" з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011р. № 462 "Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти".

Відповідно до мов навчання у системі загальної середньої освіти передбачено окремі варіанти Типових навчальних планів початкових шкіл з українською мовою навчання (додатки 1, 2), початкових шкіл з навчанням російською, іншою мовою національної меншини (додаток 3), спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (додатки 4, 5) та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів художньо-естетичного циклу (додатки 6, 7).

Типові навчальні плани містять інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття, консультації.

На основі Типових навчальних планів загальноосвітні навчальні заклади складають на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової загальної освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

В основу систематизації матеріалів нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти покладено освітні галузі "Мови і літератури", "Математика", "Природознавство", "Суспільствознавство", "Мистецтво", "Технології", "Основи здоров'я і фізична культура".

Освітня галузь "Мови і літератури" з урахуванням вікових особливостей учнів у Типових навчальних планах реалізується через навчальні предмети "Українська мова (мова і читання)", "Російська, інша мова національної меншини (мова і читання)", "Іноземна мова".

Освітні галузі "Математика", "Природознавство" реалізуються через однойменні навчальні предмети, відповідно, – "Математика", "Природознавство".

Освітня галузь "Суспільствознавство" реалізується навчальним предметом "Я у світі".

Освітня галузь "Здоров'я і фізична культура" реалізується навчальними предметами "Основи здоров'я" та "Фізична культура". Формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється в рамках курсу "Основи здоров'я" та інтегрується частково у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових типових навчальних планів.

Освітня галузь "Технології" реалізується через предмети "Трудове навчання" та "Сходинки до інформатики".

Освітня галузь "Мистецтво" реалізується навчальними предметами "Образотворче мистецтво" і "Музичне мистецтво" або інтегрованим курсом "Мистецтво". Загальноосвітній навчальний заклад може обирати окремі курси музичного та образотворчого мистецтва або інтегрований курс "Мистецтво".

За наявності відповідного методичного забезпечення та належної підготовки педагогічних працівників за рахунок годин варіативної складової можуть вивчатися додаткові курси за вибором, зокрема: "Розвиток продуктивного мислення", "Риторика", "Абетка театрального мистецтва", "Ритміка", "Цікава економіка" та ін. Разом з тим години варіативної складової можуть бути використані на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять.

У початковій школі з першого року навчання може здійснюватися поділ класів на групи при вивченні української чи іншої мови навчання (мови і читання), української мови (мови і читання) у школах з навчанням мовами національних меншин, іноземної мови відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі - 35 хвилин, 2 - 4 класах - 40 хвилин.

Типові навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем.

Директор департаменту
загальної середньої та
дошкільної освіти

О. В. Єресько

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 23 листопада 2011 р. № 1392

Київ

**Про затвердження Державного
стандарту базової і повної
загальної середньої освіти**

Відповідно до статті 31 Закону України “Про загальну середню освіту” Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, що додається.

Установити, що зазначений Державний стандарт впроваджується в частині базової загальної середньої освіти з 1 вересня 2013 р., а в частині повної загальної середньої освіти — з 1 вересня 2018 року.

2. Визнати такими, що втратили чинність з 1 вересня 2018 р., постанови Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 24 “Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 2, ст. 49) та від 27 серпня 2010 р. № 776 “Про внесення зміни до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 24” (Офіційний вісник України, 2010 р., № 65, ст. 2289), крім положень щодо базової загальної середньої освіти, які втрачають чинність з 1 вересня 2013 року.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 23 листопада 2011 р. № 1392

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ
базової і повної загальної середньої освіти

I. Загальна частина

Цей Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (далі — Державний стандарт) спрямований на виконання завдань загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступеня (далі — загальноосвітні заклади) і визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи.

У цьому Державному стандарті поняття вживаються у такому значенні:

1) громадянська компетентність — здатність учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;

2) діяльнісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти;

3) загальнокультурна компетентність — здатність учня аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;

4) здоров'язбережувальна компетентність — здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей;

5) інформаційно-комунікаційна компетентність — здатність учня використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань;

6) ключова компетентність — спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів;

7) ключова компетенція — певний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати у сфері діяльності людини;

8) компетентнісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності;

9) компетентність — набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

10) компетенція — суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини;

11) комунікативна компетентність — здатність особистості застосовувати у конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, що оточують її та перебувають на відстані, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями;

12) міжпредметна естетична компетентність — здатність виявляти естетичне ставлення до світу в різних сферах діяльності людини, оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування різних видів мистецтва;

13) міжпредметна компетентність — здатність учня застосовувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей;

14) навчальна програма — нормативний документ, що конкретизує для кожного класу визначені цим Державним стандартом результати навчання відповідно до освітньої галузі або її складової, деталізує навчальний зміст, у результаті засвоєння якого такі результати досягаються, а також містить рекомендації щодо виявлення та оцінювання результатів навчання;

15) особистісно зорієнтований підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на взаємодію і плідний розвиток особистості педагога та його учнів на основі рівності у спілкуванні та партнерства у навчанні;

16) предметна (галузева) компетентність — набутий учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням нових знань;

17) предметна компетенція — сукупність знань, умінь та характерних рис у межах змісту конкретного предмета, необхідних для виконання учнями певних дій з метою розв'язання навчальних проблем, задач, ситуацій;

18) предметна мистецька компетентність — здатність до розуміння і творчого самовираження у сфері музичного, образотворчого та інших видів мистецтва, що формується під час сприймання творів таких видів мистецтва і їх практичного опанування;

19) проектно-технологічна компетентність — здатність учнів застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;

20) соціальна компетентність — здатність особистості продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, зміст якої є інтегративним, відбувається у результаті застосування під час вивчення всіх предметів навчального плану діяльнісного підходу. Навчальними програмами обов'язково передбачається внесок кожного навчального предмета у формування зазначеної компетентності.

Цей Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти.

При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів.

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності, а до предметних (галузевих) — комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'язбережувальна компетентності.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища.

У цьому Державному стандарті враховано можливості навчального середовища, сприятливого для задоволення фізичних, соціокультурних і пізнавальних потреб учнів.

Цей Державний стандарт складається із:

загальної характеристики складових змісту освіти;

Базового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів II—III ступеня згідно з додатком 1 (далі — Базовий навчальний план);

державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів згідно з додатком 2.

Цей Державний стандарт розроблений на основі Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 33, ст. 1378), із спрямуванням освітніх галузей на розвиток сформованих і формування нових предметних (галузевих) компетентностей.

Предметні (галузеві) компетентності стосуються змісту конкретної освітньої галузі чи предмета, і для їх опису використовуються такі ключові поняття: “знає і розуміє”, “уміє і застосовує”, “виявляє ставлення і оцінює” тощо.

Цей Державний стандарт включає такі освітні галузі, як “Мови і літератури”, “Суспільствознавство”, “Мистецтво”, “Математика”, “Природознавство”, “Технології”, “Здоров'я і фізична культура”, зміст яких послідовно взаємозв'язаний із змістом відповідних освітніх галузей Державного стандарту початкової загальної освіти.

Зміст освітніх галузей, їх складові, державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів відповідають завданням основної і старшої школи у їх послідовному взаємозв'язку. Зміст кожної освітньої галузі структурується та реалізується за навчальними предметами і курсами, програми яких затверджує МОНмолодьспорт.

Визначальним для системи вітчизняної загальної середньої освіти є українознавче спрямування всіх освітніх галузей.

Протягом навчання в основній школі учні здобувають базову загальну середню освіту, що разом із початковою є основою загальноосвітньої підготовки, формує в них готовність до вибору професії і реалізації шляхів подальшої освіти. Зміст освіти в основній школі для всіх учнів єдиний.

Варіативність методик організації навчання, а також наявність в учнів можливості обирати курси за вибором залежно від власних пізнавальних здібностей дають змогу застосовувати особистісно зорієнтований, компетентнісний і діяльнісний підходи.

У старшій школі, де навчання є профільним, обов'язковий для вивчення зміст освітніх галузей реалізується шляхом вивчення окремих предметів, курсів за вибором загальноосвітніх закладів відповідно до загальної кількості годин, передбачених для кожної галузі, або шляхом застосування модульної технології.

Інваріантна складова Базового навчального плану формується на державному рівні і є обов'язковою для реалізації в усіх навчальних закладах, що дають повну загальну середню освіту.

Освітня потреба старшокласників у профільному навчанні задовольняється шляхом створення мережі загальноосвітніх закладів різного типу, яка складається з однопрофільних і багатопрофільних ліцеїв, гімназій, загальноосвітніх шкіл, що мають змогу повністю реалізувати профільність навчання, а також професійно-технічних навчальних закладів, коледжів. Крім того, освітня потреба учнів старшої школи у профільному навчанні може задовольнятися в межах освітніх округів.

Зміст освіти і вимоги до його засвоєння у старшій школі диференціюються за базовим і профільним рівнями. Базовий рівень визначається обов'язковими вимогами до загальноосвітньої підготовки учнів згідно з цим Державним стандартом, а профільний — навчальними програмами, затвердженими МОНмолодьспортом.

У старшій школі співвідношення навчальних годин для вивчення обов'язкових предметів і предметів, самостійно обраних учнями для профільного навчання, становить орієнтовно 50 на 50 відсотків.

Варіативна складова Базового навчального плану формується загальноосвітнім закладом з урахуванням особливостей регіону та індивідуальних освітніх запитів учнів.

На основі цього Державного стандарту МОНмолодьспорт організовує розроблення і проводить апробацію навчальних програм, які затверджуються в установленому порядку.

Навчальна програма розробляється з урахуванням науково обґрунтованих вимог, що є спільними для всіх навчальних предметів.

Варіативні навчальні програми розробляються з урахуванням потреб різних регіонів і науково-методичних пріоритетів учителя.

На основі Базового навчального плану, який визначає загальні засади організації навчально-виховного процесу у загальноосвітніх закладах, МОНмолодьспорт розробляє типові навчальні плани, в яких зміст освітніх галузей реалізується шляхом вивчення навчальних предметів і курсів інваріантної складової. Загальноосвітні заклади на основі типових навчальних планів складають щорічні робочі навчальні плани, в яких конкретизується варіативна складова загальної середньої освіти з урахуванням особливостей організації навчального процесу.

Бюджетне фінансування загальноосвітнього закладу здійснюється з урахуванням установленої Базовим навчальним планом сумарної кількості годин інваріантної та варіативної складових і можливості у процесі вивчення окремих предметів поділу класу на групи.

II. Освітня галузь “Мови і літератури”

Метою освітньої галузі “Мови і літератури” є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

Освітня галузь складається з мовного і літературного компонентів. До мовного компонента належать українська мова, мови національних меншин (мова навчання і мова вивчення), іноземні мови, а до літературного — українська література, світова література і літератури національних меншин. Кожен із компонентів містить кілька наскрізних змістових ліній.

Наскрізними змістовими лініями мовного компонента є мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна.

Мовленнєва лінія забезпечує формування мовленнєвої компетентності шляхом формування та удосконалення вмінь і навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні, письмі), а також готовності розв’язувати проблеми особистісного і суспільного характеру.

Мовна лінія передбачає формування мовної компетентності шляхом засвоєння системних знань про мову як засіб вираження думок і почуттів.

Соціокультурна лінія сприяє формуванню соціокультурної компетентності шляхом засвоєння культурних і духовних цінностей, норм, що регулюють соціально-комунікативні відносини між статями, поколіннями, націями, сприяють естетичному і морально-етичному розвитку учнів.

Діяльнісна (стратегічна) лінія сприяє формуванню діяльнісної компетентності шляхом формування навчальних умінь і навичок, опанування стратегіями, що визначають мовленнєву діяльність, соціально-комунікативну поведінку учнів, спрямовані на виконання навчальних завдань і розв’язання життєвих проблем.

Стратегічно важлива для мовного компонента комунікативна компетентність, яка є невід’ємною складовою структури змісту освіти, передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності, основами культури усного і писемного мовлення, базовими вміннями і навичками використання мови в різних сферах і ситуаціях.

Для мовного компонента важливими є також такі предметні компетентності, як мовленнєва, мовна, соціокультурна і діяльнісна (стратегічна).

Вивчення мов сприяє збагаченню активного словникового запасу учнів, пізнанню та усвідомленню особливостей життєвого досвіду народів, мови яких вивчаються, важливості оволодіння мовами та задоволенню потреби в користуванні ними як засобом спілкування в різних сферах життєдіяльності, розвиває мовні, інтелектуальні та пізнавальні здібності, формує гуманістичний світогляд, моральні переконання та естетичні смаки, сприяє засвоєнню національних і загальнолюдських цінностей, використанню інформаційних і комунікаційних технологій, виховує в учнів потребу в удосконаленні власної мовленнєвої культури протягом усього життя.

Володіння українською мовою сприяє консолідації громадян у розбудові та зміцненні держави, забезпечує доступ до джерел української духовності, дає змогу випускникам загальноосвітніх закладів у повному обсязі реалізувати в різних галузях чи сферах життєдіяльності можливості, життєві потреби, плани, пов’язані з подальшим здобуттям освіти, опануванням спеціальністю.

Сучасна система навчання іноземних мов дає можливість застосовувати комунікативно-діяльнісний підхід оволодіння мовами як важливим засобом міжкультурного спілкування, усвідомлення учнями особливостей культури народів, мови яких вивчаються, власної національної культури.

Складовими літературного компонента є емоційно-ціннісна, літературознавча, загальнокультурна і компаративна лінії.

Емоційно-ціннісна лінія забезпечує розкриття гуманістичного потенціалу та естетичної цінності творів української, світової літератури, а також літератур національних меншин, формування світогляду учнів, їх національної свідомості, моралі та громадянської позиції.

Літературознавча лінія передбачає вивчення літературних творів у єдності змісту і форми, оволодіння учнями основними літературознавчими поняттями, застосування їх у процесі аналізу та інтерпретації художніх творів, розгляд літературних творів, явищ і фактів у контексті літературного процесу, виявлення специфіки літературних напрямів, течій, шкіл у розвитку української літератури, світової літератури і літератур національних меншин, розкриття жанрово-стильових особливостей художніх творів, ознайомлення учнів з основними принципами художнього перекладу.

Культурологічна лінія передбачає усвідомлення творів художньої літератури як важливої складової мистецтва, ознайомлення учнів з основними цінностями світової художньої культури, розкриття особливостей творів, літературних явищ і фактів у широкому культурному контексті, висвітлення зв'язків літератури з філософією, міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів і національностей, розширення ерудиції учнів, виховання їх загальної культури, поваги до національних і світових традицій, толерантного ставлення до представників різних культур, віросповідань, рас і національностей.

Компаративна лінія забезпечує порівняння літературних творів, їх компонентів (тем, мотивів, образів, поетичних засобів та іншого), явищ і фактів, що належать до різних літератур, встановлення зв'язків між українською, світовою літературою і літературами національних меншин, розгляд традиційних тем, сюжетів, мотивів, образів у різних літературах, зіставлення оригінальних творів і україномовних перекладів літературних творів, увиразнення особливостей української культури та літератури на основі світової, демонстрацію лексичного багатства і невичерпних стилістичних можливостей української мови.

Зміст літературної освіти з урахуванням вікових особливостей учнів визначає художні твори, літературні явища і факти, розкриває їх ідейно-естетичну своєрідність та значущість в історії української і світової культури, встановлює зв'язки між різними національними літературами, літературою і фольклором, літературою і міфологією, літературою і філософією, літературою та іншими видами мистецтва, передбачає обсяг загальних теоретичних понять, необхідних для розуміння літератури як мистецтва слова, формування вмінь аналізувати та інтерпретувати художні твори в різних аспектах.

Засвоєння учнями літературного компонента сприяє їх залученню до надбань вітчизняного і світового письменства, розвитку стійкої мотивації до читання, потреби у зверненні до художньої літератури протягом життя, збагаченню духовно-емоційного досвіду, формуванню загальної культури, підвищенню рівня володіння українською, іноземними мовами та мовами національних меншин.

Вивчення української літератури сприяє вихованню любові до народу, його мови, звичаїв, національних традицій, культури, розумінню світової та національної історії, проблем сьогодення, розвиткові інтелектуальних, духовних та естетичних цінностей.

Вивчення літератур національних меншин сприяє усвідомленню учнями розмаїття культурного багатства нашої держави, а світової літератури — залученню учнів до загальнолюдських цінностей, вихованню толерантного ставлення до різних народів, народностей, рас і культур.

Основна школа

Зміст мовного і літературного компонентів в основній школі спрямований на досягнення належного рівня сформованості в учнів вміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, читати та усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури і системного читання, розкриття за допомогою засобів мови і літератури національних і загальнолюдських цінностей, формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів, виховання в учнів любові, поваги до традицій українського народу, толерантного ставлення до культурних традицій інших народів.

Завданнями освітньої галузі в основній школі є:

формування стійкої мотивації до вивчення української мови і літератури, іноземних мов, мов і літератур національних меншин, світової літератури, любові до української мови і культури, а також поваги до інших мов і культур;

ознайомлення з мовною системою і формування на її основі базових лексичних, граматичних, стилістичних, орфоепічних, правописних умінь і навичок;

вироблення вмінь і навичок в усіх видах мовленнєвої (аудіювання, читання, говоріння, письмо) та читацької діяльності, різних сферах спілкування (особистісна, публічна, освітня);

формування комунікативної і літературної компетентностей;

ознайомлення із здобутками художньої оригінальної та перекладної літератури;

формування знань про специфіку художньої літератури як виду мистецтва, розвиток умінь і навичок учнів сприймати, аналізувати та інтерпретувати літературний твір у літературному та культурному контексті, взаємозв'язку з іншими видами мистецтва;

формування мовленнєвої і читацької культури, творчих здібностей, культури ведення діалогу, розвиток критичного мислення та естетичних смаків учня;

формування гуманістичного світогляду, духовного світу учня, його моралі, загальної культури, особистісних рис громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти.

Старша школа

Навчання мови і літератури у старшій школі полягає у розвитку здобутих в основній школі вмінь і навичок в усіх видах мовленнєвої та читацької діяльності, розвитку комунікативної компетентності з іноземних мов, заохоченні учнів до розширення кола читання, осмислення духовної цінності та поезики художніх творів, поглибленні культурно-пізнавальних інтересів учнів, усвідомленні ними ролі мови і літератури в сучасному світі, формуванні рис успішного мовця і творчого читача з високим рівнем загальної культури, активною громадянською позицією, національною свідомістю, вихованні в учнів поваги до культурних традицій різних народів.

Завданнями освітньої галузі в старшій школі є:

подальший розвиток мотивації до вивчення мови і літератури, засвоєння через мову і літературу історії, культури народу, моральних та естетичних цінностей, формування духовного світу учнів, їх світоглядних переконань, громадянських якостей, утвердження за допомогою засобів мови і літератури національних і загальнолюдських цінностей;

розвиток умінь вільно спілкуватися в різних ситуаціях, формулювати та відстоювати власну думку, вести дискусію, оцінювати життєві явища, моральні, суспільні, історичні та інші проблеми сучасності, висловлювати щодо них власне ставлення, досягати взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми;

удосконалення базових лексичних, граматичних, стилістичних, орфоепічних, правописних умінь і навичок, узагальнення та поглиблення знань учнів про мову як суспільне явище і про літературу — як мистецтво слова;

вироблення вмінь орієнтуватися у різноманітній інформації українською та іншими мовами, у світі класичної і масової літератури, користуватися сучасними інформаційними комунікаціями (Інтернетом, системою дистанційного навчання тощо), провадити пошуково-дослідницьку діяльність (знаходити, сприймати, аналізувати, оцінювати, систематизувати, зіставляти різноманітні факти та відомості), застосовувати на практиці здобуті у процесі вивчення мови і літератури знання, набуті вміння та навички;

удосконалення під час провадження дослідницької діяльності навичок самостійної навчальної діяльності, саморозвитку, самоконтролю, розвиток художньо-образного мислення, інтелектуальних і творчих здібностей учнів, їх емоційно-духовної сфери, естетичних смаків і загальної культури.

III. Освітня галузь “Суспільствознавство”

Метою освітньої галузі “Суспільствознавство”, що складається з історичного та суспільствознавчого компонентів, є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві.

Завданнями освітньої галузі є:

забезпечення реалізації можливостей розвитку учня як вільної особистості, здатної за допомогою набутих ключових та галузевих компетентностей ефективно самореалізовуватися в сучасному багатоманітному глобалізованому світі та брати участь у житті демократичної, соціальної, правової держави і громадянського суспільства, вчитися протягом усього життя;

розвиток інтелекту дитини, її критичного та творчого мислення, визначення нею власної ідентичності як особистості, громадянина, члена родини, етнічної, релігійної, регіональної та локальної спільноти;

формування в учнів почуття власної гідності, поваги до прав людини, гуманістичних традицій та загальнолюдських цінностей, здатності формувати власну етичну позицію та дотримуватися правил соціально відповідальної поведінки.

Зміст освітньої галузі реалізується шляхом вивчення окремих навчальних предметів (історії, права, економіки тощо), що відображають основи відповідних наук, інтегрованих курсів (громадянської освіти, суспільствознавства тощо).

Історичний компонент

Метою навчання історії в загальноосвітній школі є формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу.

Історичний компонент забезпечує:

розвиток інтересу учнів до історії як сфери знань і навчального предмета, власних освітніх запитів учнів і вміння їх задовольняти;

отримання та засвоєння системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України та світу;

ознайомлення учнів з духовними і культурними надбаннями та цінностями, історико-культурними традиціями українського народу і цивілізації в цілому;

визначення, відбір і використання у процесі пошуку інформації про минуле різних видів історичних джерел, у тому числі текстових, візуальних та усних, артефактів, об'єктів навколишнього історичного середовища (музеїв, архівів, пам'яток культури та архітектури), а також інформаційно-комп'ютерних технологій;

вміння представляти обґрунтовані та структуровані знання з історії, власне розуміння історії з використанням відповідного понятійного апарату та виважено розглядати контраверсійні і суперечливі теми.

Зміст історичного компонента структуровано з урахуваннями специфіки історичного знання та хронологічних етапів розвитку людства за такими наскрізними змістовими лініями: людина — людина, людина — суспільство, людина — влада, людина — світ уявлень та ідей, людина — простір, людина — природа, людина — світ речей. Зазначені змістові лінії подаються за групами у складових змісту освітньої галузі і в державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів із застосуванням проблемно-тематичного підходу, що поєднаний з оглядовим, тематичним та поглибленим вивченням і синхронним викладанням взаємопов'язаних курсів історії України та всесвітньої історії.

Суспільствознавчий компонент

Метою навчання суспільствознавства є створення умов для розвитку особистості компетентного, активного, відповідального громадянина України, члена європейської і світової спільноти, що здатний сприймати та ефективно відповідати на сучасні індивідуальні та суспільні виклики і загрози.

Завданнями суспільствознавчої освіти є:

розвиток інтересу до суспільствознавства;

формування в учнів цілісної системи вмінь і навичок дослідження суспільних проблем, пропонування способів їх розв'язання, проведення аналізу та оцінювання суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі;

здійснення самостійного пошуку у різних видах джерел інформації про життя суспільства і людини в ньому;

формування активної громадянської позиції, загальнолюдських моральних якостей, правової та економічної культури, мотивації до соціальної активності.

Основними змістовими лініями суспільствознавчого компонента є людина в суспільно-політичній сфері, людина в соціальній сфері, людина у правовій сфері, людина в економічній сфері, людина в культурно-духовній сфері.

IV. Освітня галузь “Мистецтво”

Основною метою освітньої галузі “Мистецтво” є формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо-творчої самореалізації і культурного самовираження.

Завданнями освітньої галузями є:

оволодіння системою вмінь і навичок у галузі мистецтва, формування світогляду, креативних і комунікативних якостей;

формування вмінь і навичок аналізувати, інтерпретувати та оцінювати твори мистецтва, виявляти їх національну своєрідність;

збагачення духовного світу учнів у результаті вивчення творів мистецтва;

формування ціннісного ставлення до дійсності і творів мистецтва, розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів;

виховання здатності до художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в мистецькій самоосвіті.

Зміст освітньої галузі передбачає цілісний художньо-естетичний розвиток особистості учня шляхом опанування різних видів мистецтва і координації знань, умінь та уявлень, набуття яких необхідне для формування у свідомості учнів полікультурного і поліхудожнього образу світу.

Змістовими лініями освітньої галузі є музична, образотворча, культурологічна.

В основній школі зміст освітньої галузі спрямований на розширення у процесі опанування творів мистецтва і художньо-практичної діяльності набутих у початковій школі ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей.

У старшій школі зміст освітньої галузі “Мистецтво” спрямований на формування художнього мислення та світогляду учнів, поглиблення їх ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей шляхом узагальнення знань, умінь і навичок, набутих в основній школі.

V. Освітня галузь “Математика”

Основною метою освітньої галузі “Математика” є формування в учнів математичної компетентності на рівні, достатньому для забезпечення життєдіяльності в сучасному світі, успішного оволодіння знаннями з інших освітніх галузей у процесі шкільного навчання, забезпечення інтелектуального розвитку учнів, розвитку їх уваги, пам’яті, логіки, культури мислення та інтуїції.

Завданнями освітньої галузі є:

розкриття ролі та можливостей математики у пізнанні та описанні реальних процесів і явищ дійсності, забезпечення усвідомлення математики як універсальної мови природничих наук та органічної складової загальної людської культури;

розвиток логічного, критичного і творчого мислення учнів, здатності чітко та аргументовано формулювати і висловлювати свої судження;

забезпечення оволодіння учнями математичною мовою, розуміння ними математичної символіки, математичних формул і моделей як таких, що дають змогу описувати загальні властивості об’єктів, процесів та явищ;

формування здатності логічно обґрунтовувати та доводити математичні твердження, застосовувати математичні методи у процесі розв’язування навчальних і практичних задач, використовувати математичні знання і вміння під час вивчення інших навчальних предметів;

розвиток умінь працювати з підручником, опрацьовувати математичні тексти, шукати і використовувати додаткову навчальну інформацію, критично оцінювати здобуту інформацію та її джерела, виокремлювати головне, аналізувати, робити висновки, використовувати отриману інформацію в особистому житті;

формування здатності оцінювати правильність і раціональність розв’язання математичних задач, обґрунтовувати твердження, розпізнавати логічно некоректні міркування, приймати рішення в умовах неповної, надлишкової, точної та ймовірнісної інформації.

Основна школа

Завданнями освітньої галузі, що визначають зміст математичної освіти в основній школі, є:

розширення знань про число (від вивчених у початковій школі натуральних чисел до дійсних), формування культури усних, письмових, інструментальних, точних і наближених обчислень;

формування системи функціональних понять, умінь використовувати функції та їх графіки для характеристики залежностей між величинами явищ і процесів;

забезпечення оволодіння учнями мовою алгебри, вміннями здійснювати перетворення алгебричних виразів, розв’язувати рівняння, нерівності та їх системи, моделювати за допомогою рівнянь реальні ситуації, пояснювати здобуті результати;

формування уявлень про математичну статистику і теорію ймовірності як окремі науки, про особливості організації статистичних досліджень, наочне подання статистичних даних, визначення числових характеристик статистичного ряду, понять випадкової події та її ймовірності;

забезпечення оволодіння учнями мовою геометрії, розвиток просторового уявлення, умінь виконувати геометричні побудови;

формування знань про геометричні фігури на площині, їх властивості, а також умінь застосовувати вивчене у процесі розв’язування геометричних задач;

ознайомлення із способами і методами математичних доведень, формування умінь використовувати їх у процесі навчання;

формування знань про основні геометричні величини (довжина, площа, об’єм, міра кута), способи їх знаходження серед плоских і просторових фігур, формування умінь застосовувати здобуті знання у навчальних і життєвих ситуаціях.

Старша школа

Завданнями освітньої галузі, що визначають зміст математичної освіти у старшій школі, є:

розширення компетентностей учнів щодо тотожних перетворень виразів (степеневих, логарифмічних, ірраціональних, тригонометричних), розв'язування відповідних рівнянь і нерівностей;

завершення формування поняття числової функції у результаті вивчення степеневих, показникових, тригонометричних класів функцій, формування вмінь їх досліджувати і використовувати для опису і вивчення явищ і процесів;

ознайомлення з ідеями і методами диференціального та інтегрального обчислення, формування елементарних умінь їх практичного застосування;

формування практичної компетентності щодо розпізнавання випадкових подій, обчислення їх ймовірності, застосування базових статистико-ймовірнісних моделей під час розв'язування навчальних і практичних задач та опрацювання експериментальних даних у процесі вивчення предметів природничого циклу;

формування системи знань про просторові фігури та їх основні властивості, способи обчислення площ їх поверхонь і об'ємів, а також умінь застосовувати здобуті знання під час розв'язування навчальних і практичних задач;

формування уявлення про аксіоматичну побудову математичних теорій.

Зазначені завдання виконуються у процесі опанування навчального змісту освітньої галузі “Математика”, в якому виокремлюються такі змістові лінії: числа, вирази, рівняння і нерівності, функції, елементи комбінаторики, теорії ймовірності та математичної статистики, геометричні фігури і геометричні величини.

VI. Освітня галузь “Природознавство”

Метою освітньої галузі “Природознавство” є формування в учнів природничо-наукової компетентності як базової та відповідних предметних компетентностей як обов'язкової складової загальної культури особистості і розвитку її творчого потенціалу.

Завданнями освітньої галузі є:

забезпечення оволодіння учнями термінологічним апаратом природничих наук, засвоєння предметних знань та усвідомлення суті основних законів і закономірностей, що дають змогу зрозуміти перебіг природних явищ і процесів;

забезпечення усвідомлення учнями фундаментальних ідей і принципів природничих наук;

набуття досвіду практичної та експериментальної діяльності, здатності застосовувати знання у процесі пізнання світу;

формування ціннісних орієнтацій на збереження природи, гармонійну взаємодію людини і природи, а також ідей сталого розвитку.

Загальними змістовими лініями освітньої галузі є:

закони і закономірності природи;

методи наукового пізнання, специфічні для кожної з природничих наук;

екологічні основи ставлення до природокористування;

екологічна етика;

значення природничо-наукових знань у житті людини та їх роль у суспільному розвитку;

рівні та форми організації живої і неживої природи, які структурно представлені в таких компонентах освітньої галузі, як загально-природничий, астрономічний, біологічний, географічний, фізичний, хімічний, екологічний.

Загальноприродничий компонент забезпечує формування в учнів основи цілісного уявлення про природу і місце людини в ній, пропедевтичну підготовку учнів до вивчення окремих навчальних предметів, що сприяє розвитку ціннісних орієнтацій учнів у різних сферах життєдіяльності та їх адекватній поведінці в навколишньому природному середовищі.

Астрономічний компонент зорієнтований на забезпечення засвоєння учнями наукових фактів, понять і законів астрономії, методів її дослідження, усвідомлення знань про будову Сонячної системи, створення і розвиток Всесвіту, формування наукового світогляду.

Біологічний компонент забезпечує засвоєння учнями знань про закономірності функціонування живих систем, їх розвиток і взаємодію, взаємозв'язок із неживою природою, оволодіння основними методами пізнання живої природи, розуміння біологічної картини світу, цінності таких категорій, як знання, життя, природа, здоров'я, формування свідомого ставлення до екологічних проблем, усвідомлення біосферної етики, застосування знань з біології у повсякденному житті та майбутній професійній діяльності, оцінювання їх ролі для суспільного розвитку, перспектив розвитку біології як науки та її значення у забезпеченні існування біосфери.

Географічний компонент спрямований на засвоєння учнями знань про природну і соціальну складову географічної оболонки Землі, формування в учнів комплексного, просторового, соціально орієнтованого знання про планету Земля у результаті застосування краєзнавчого, регіонального і планетарного підходів та усвідомлення цілісного географічного образу своєї країни.

Фізичний компонент забезпечує усвідомлення учнями основ фізичної науки, засвоєння ними основних фізичних понять і законів, наукового світогляду і стилю мислення, розвиток здатності пояснювати природні явища і процеси та застосовувати здобуті знання під час розв'язання фізичних задач, удосконалення досвіду провадження експериментальної діяльності, формування ставлення до фізичної картини світу, оцінювання ролі знань фізики в житті людини і суспільному розвитку.

Хімічний компонент забезпечує засвоєння учнями знань про речовини та їх перетворення, хімічні закони і методи дослідження, навички безпечного поводження з речовинами, формує ставлення до екологічних проблем і розуміння хімічної картини світу, вміння оцінювати роль хімії у виробництві та житті людини.

Екологічний компонент спрямований на формування в учнів екологічної свідомості та дотримання правил екологічно безпечної поведінки в навколишньому природному середовищі.

VII. Освітня галузь “Технології”

Метою освітньої галузі “Технології” є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві.

Освітня галузь складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів.

Зміст предметів освітньої галузі має чітко виражену прикладну спрямованість і реалізується переважно шляхом застосування практичних методів і форм організації занять.

Інформаційно-комунікаційний компонент

Реалізація інформаційно-комунікаційного компонента спрямована на формування предметної інформаційно-комунікаційної компетентності та ключових компетентностей.

Завданнями навчання інформатики в основній школі є формування в учнів навичок і вмінь проводити основні операції з інформаційними об'єктами, зокрема:

здійснювати пошук необхідної інформації з використанням пошукових і експертних систем, зокрема Інтернету;

створювати інформаційні об'єкти, фіксувати, записувати, спостерігати за ними і вимірювати їх, зокрема, в рамках реалізації індивідуальних і колективних проєктів;

висувати і перевіряти нескладні гіпотези навчально-пізнавального характеру, створювати, вивчати та використовувати інформаційні об'єкти;

використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій для обміну інформацією, спілкування;

планувати, організовувати індивідуальну і колективну діяльність в інформаційному середовищі.

У галузі теоретичної інформатики учні:

вивчають, аналізують інформаційні процеси, що відбуваються у живій природі, суспільстві та техніці;

одержують уявлення про основи управління, прийняття рішень, основні принципи роботи засобів інформаційних технологій;

ознайомлюються з інформаційним моделюванням;

розвивають алгоритмічне мислення як засіб планування, організації діяльності.

У галузі соціальної інформатики учні:

одержують уявлення про роль інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку сучасної цивілізації, інформаційній інфраструктурі суспільства, про основні види засобів масової інформації та взаємодію людини з такими засобами;

засвоюють юридичні та морально-етичні норми роботи з інформаційними даними і програмними продуктами;

отримують уявлення про інформаційну безпеку суспільства та особистості.

Завданнями навчання інформатики у старшій школі є формування в учнів здатності:

виявляти та аналізувати інформаційні процеси в технічних, біологічних і соціальних системах;

будувати і використовувати інформаційні моделі, а також засоби опису та моделювання явищ і процесів.

Технологічний компонент

Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті.

Завданнями навчання технологій є:

формування цілісного уявлення про розвиток матеріального виробництва, роль техніки, проектування і технологій у розвитку суспільства;

ознайомлення учнів із виробничим середовищем, традиційними, сучасними і перспективними технологіями обробки матеріалів, декоративно-ужитковим мистецтвом;

формування здатності розвивати надбання рідної культури з використанням засобів декоративно-ужиткового мистецтва;

набуття учнями досвіду провадження технологічної діяльності, партнерської взаємодії і ціннісних ставлень до трудових традицій;

розвиток технологічних умінь і навичок учнів;

усвідомлення учнями значущості ролі технологій як практичного втілення наукових знань;

реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері технологічної діяльності;

створення умов для самореалізації, розвитку підприємливості та професійного самовизначення кожного учня;

оволодіння вмінням оцінювати власні результати предметно-перетворювальної діяльності та рівня сформованості ключових і предметних компетентностей.

VIII. Освітня галузь “Здоров’я і фізична культура”

Основною метою освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” є розвиток здоров’язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров’я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій та захисту Вітчизни.

Завданнями освітньої галузі є:

поглиблення в учнів знань про власне здоров’я, фізичний розвиток, необхідність ведення здорового способу життя, безпечну поведінку, фізичну культуру особистості, взаємозв’язок організму людини з навколишнім природним середовищем;

формування в учнів знання про здоров’я і безпеку, здоровий і безпечний спосіб життя, фізичну культуру;

підвищення рівня рухової активності;

удосконалення життєво необхідних умінь та навичок, вміння використовувати їх у навчальній та повсякденній діяльності;

створення мотивації учнів щодо дбайливого ставлення до власного здоров’я, занять фізичною культурою, вдосконалення фізичної, соціальної, психічної і духовної складових здоров’я;

усвідомлення учнями цінності життя і здоров’я, значущості здорового і безпечного способу життя та фізичної культури;

збагачення власного досвіду учнів щодо збереження здоров’я;

розширення функціональних можливостей організму учня шляхом цілеспрямованого розвитку природних здібностей, основних фізичних якостей;

підготовка молоді до забезпечення власної безпеки та безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу, до служби у Збройних Силах та інших військових формуваннях.

Здоров’язбережувальна компетентність як:

ключова формується на міжпредметному рівні шляхом оволодіння предметними компетенціями з урахуванням специфіки предметів та пізнавальних можливостей учнів основної школи;

предметна — у результаті засвоєння змісту предметів освітньої галузі і оволодіння учнями відповідними компетенціями.

Загальними змістовими лініями освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура” є здоров’я, фізична культура, безпека життєдіяльності, захист Вітчизни і цивільна оборона.

3.4. Про Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

03.04.2012

№ 409

Про затвердження Типових навчальних планів
загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня

На виконання статті 15 Закону України "Про освіту", з метою впровадження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392, наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня (додатки 1 - 8).
2. Ввести Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня в дію поетапно:
 - у 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2013/2014 навчального року;
 - у 6-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/2015 навчального року;
 - у 7-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/2016 навчального року;
 - у 8-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2016/2017 навчального року;
 - у 9-х класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2017/2018 навчального року.
3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам загальноосвітніх навчальних закладів забезпечити необхідні умови щодо поетапної реалізації Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня.
4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

**Пояснювальна записка
до Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних
закладів II ступеня**

Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня розроблені на виконання Закону України «Про загальну середню освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Типові навчальні плани основної школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану через навчальні предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову, в якій передбачені додаткові години на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. Відповідно до основних типів загальноосвітніх навчальних закладів передбачено окремі варіанти Типових навчальних планів.

Новий Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти складається із семи освітніх галузей "Мови і літератури", "Математика", "Природознавство", "Суспільствознавство", "Мистецтво", "Технології", "Основи здоров'я і фізична культура".

Освітня галузь "Мови і літератури" у Типових навчальних планах може реалізуватися через навчальні предмети "Українська мова", "Іноземна мова", "Російська, інша мова національної меншини", "Українська література", "Світова література" та інтегрований курс "Література".

З 5-го класу запроваджується обов'язкове вивчення другої іноземної мови. Нею може бути будь-яка іноземна мова або російська чи інша мова національних меншин.

Освітня галузь "Математика" реалізується через навчальні предмети, відповідно, – "Математика" (5-6 класи), "Алгебра" та "Геометрія" (7-9 класи).

Освітня галузь "Природознавство" реалізується через навчальні предмети, відповідно, – "Природознавство" (5 клас), "Біологія" та "Географія" (6-9 класи), "Фізика" та "Хімія" (7-9 класи).

Освітня галузь "Суспільствознавство" реалізується навчальними предметами «Історія України» та «Всесвітня історія» (5-9 класи), "Основи правознавства" (9 клас).

Освітня галузь "Здоров'я і фізична культура" реалізується навчальними предметами "Основи здоров'я" та "Фізична культура". Формування навичок здорового способу життя та безпечної

поведінки здійснюється в рамках предмета "Основи здоров'я" та інтегрується частково у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових Типових навчальних планів. Змістове наповнення предмета «Фізична культура» навчальний заклад формує самостійно з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення, регіональних та народних традицій. Через варіативні модулі можуть реалізовуватись види спорту, спортивні ігри, ритміка, хореографія тощо.

Освітня галузь "Технології" реалізується через предмети "Трудове навчання" та "Інформатика". З 5 класу планується вивчення інформатики - навчального предмета, покликано сформулювати в учнів уявлення про інформаційні процеси в природі, суспільстві, техніці, основні компоненти програмного забезпечення, уміння та навички користувача інформаційними засобами.

Освітня галузь "Мистецтво" реалізується навчальними предметами "Образотворче мистецтво", "Музичне мистецтво" і "Художня культура". Загальноосвітній навчальний заклад може обирати окремі курси музичного та образотворчого мистецтва або інтегрований курс "Мистецтво".

Повноцінність базової середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Щорічні робочі навчальні плани складаються:

для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання на основі додатка 1;

для навчальних закладів з навчанням російською чи іншими мовами національних меншин - додаток 2;

для спеціалізованих шкіл з українською мовою навчання і поглибленим вивченням іноземних мов - додаток 3;

для спеціалізованих шкіл з навчанням російською чи іншими мовами національних меншини і поглибленим вивченням іноземних мов - додаток 4;

для спеціалізованих шкіл з українською мовою навчання і поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу - додаток 5;

для спеціалізованих шкіл з українською мовою навчання і поглибленим вивченням предметів музичного циклу - додаток 6;

для спеціалізованих шкіл з українською мовою навчання і поглибленим вивченням предметів художнього циклу - додаток 7;

для спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв, колегіумів, класів з поглибленим вивченням окремих предметів – додаток 8. При цьому збільшення кількості годин на поглиблене вивчення предметів забезпечується за рахунок варіативної складової.

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин, спеціалізованих школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах дозволяється навчальне навантаження учнів збільшувати до норм, що не перевищують санітарно-гігієнічних.

Загальноосвітнім навчальним закладам дозволяється перерозподіляти години всередині галузі за погодженням із управлінням освіти у підпорядкуванні якого знаходиться навчальний заклад. Перерозподіл годин між галузями здійснюється за погодженням з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України.

Варіативна частина Типових планів використовується на:

підсилення предметів інваріантної частини, які вивчаються поглиблено чи вводяться додатково. У такому разі розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який затверджується керівником навчального закладу. Вчитель записує проведені уроки на сторінках класного журналу, відведених для предмета, на підсилення якого використано зазначені години;

запровадження факультативів, курсів за вибором, що розширюють обрану навчальним закладом спеціалізацію чи загально світоглядного спрямування (етика, історія релігій та культур, риторика, логіка, рідний край, хореографія, креслення, основи споживчих знань, світ професій тощо);

індивідуальні заняття та консультації.

При розподілі варіативної частини слід враховувати індивідуальні освітні потреби учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу.

Робочі навчальні плани усіх загальноосвітніх навчальних закладів (окрім експериментальних) затверджуються органом управління освітою, у підпорядкуванні якого перебуває навчальний заклад.

Експериментальні варіанти навчальних планів затверджуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та погоджуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту". Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 р. за № 229/6517. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 "Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти" години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, а також при вивченні інших предметів за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Типові навчальні плани зорієнтовані на роботу основної школи за 5-денним навчальним тижнем.

Директор департаменту

О. В. Єресько

3.5. Порядок забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 27 серпня 2010 р. N 781 Київ

Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

1. Міністерству освіти і науки:

1) разом з Міністерством фінансів під час складання проекту Державного бюджету України на 2011 рік та наступні роки передбачати видатки на виконання бюджетної програми "Видання,

придбання, зберігання і доставка підручників та посібників для студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів";

2) забезпечити:

своєчасне розроблення, видання, придбання та доставку навчальної літератури для вихованців і вихователів дошкільних навчальних закладів, забезпечення потреб методичних кабінетів та заявок вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів;

видання один раз на три роки букварів для учнів 1-го класу, вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, а також для забезпечення потреб методичних кабінетів та виконання заявок вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів, з розрахунку 110 відсотків прогнозованої кількості учнів 1-го класу;

розроблення і видання навчальної літератури рідною мовою, в тому словників, для загальноосвітніх навчальних закладів з мовами навчання національних меншин, а також її доставку;

видання один раз на п'ять років підручників і навчальних посібників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів усіх форм власності, учнів професійно-технічних навчальних закладів та студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, що використовують у навчальному процесі підручники для загальноосвітніх навчальних закладів, з розрахунку 120 відсотків прогнозованої кількості учнів;

видання навчальних посібників серії "Шкільна бібліотека української та світової літератури";

використання у навчальному процесі декількох варіативних підручників, визначених на конкурсних засадах, з метою впровадження сучасних педагогічних технологій, поглибленого вивчення предметів у початковій та основній школі, профільного навчання в старшій школі та з урахуванням потреб навчальних закладів;

3) затверджувати починаючи з 2011 року державний комплект навчальної літератури для відповідних класів загальноосвітніх навчальних закладів, що включає навчальну програму, підручник, навчальний посібник (хрестоматія, збірник задач, лабораторний практикум, методичний посібник для вчителя, електронні навчальні засоби);

4) першочергово забезпечувати навчальною літературою дітей з особливими потребами з розрахунку 160 відсотків прогнозованої кількості учнів;

5) продовжити проведення комплексу робіт із створення системи централізованого комп'ютерного обліку для учнів загальноосвітніх закладів, виданих за державним замовленням.

2. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2003 р. N 1378 (1378-2003-п) "Про вдосконалення роботи із забезпечення учнів і студентів навчальних закладів підручниками та посібниками" (Офіційний вісник України, 2003 р., N 36, ст. 1945) та від 17 липня 2006 р. N 982 (982-2006-п) "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2003 р. N 1378" (Офіційний вісник України, 2006 р., N 29, ст. 2090).

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 11 березня 2009 р. № 181
Київ

Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів

{Назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011 }

{Установити, що у 2010 році кошти, передбачені Міністерству освіти і науки у державному бюджеті за програмою "Видання, придбання, зберігання та доставка підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів", використовуються відповідно до Порядку, затвердженого цією Постановою, з урахуванням особливостей, зазначених в Постанові КМ № 363 від 26.05.2010 }

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ
№ 231 від 28.02.2011
№ 1163 від 14.11.2011
№ 76 від 25.01.2012
№ 83 від 06.02.2013 }

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

Затвердити Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів, що додається.

{Постановляюча частина із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011 }

Прем'єр-міністр України

Ю.ТИМОШЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 11 березня 2009 р. №181

ПОРЯДОК

використання коштів, передбачених у державному бюджеті на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011 }

{У тексті Порядку слово "МОН" замінено словами "Міністерство освіти і науки, молоді та спорту" у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011}

{У тексті Порядку слова "Міністерство освіти і науки, молоді та спорту" у всіх відмінках замінено словом "МОНмолодьспорт" у відповідному відмінку, а слова "робіт і послуг" - словами "товарів, робіт і послуг" згідно з Постановою КМ № 76 від 25.01.2012}

1. Цей Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою "Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів", на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів (далі - бюджетні кошти).

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011; в редакції Постанови КМ № 76 від 25.01.2012}

2. Головним розпорядником бюджетних коштів є МОНмолодьспорт, а розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня - Інститут інноваційних технологій і змісту освіти (далі - розпорядник бюджетних коштів).

3. Бюджетні кошти спрямовуються на:

видання, придбання, зберігання підручників і посібників, у тому числі навчальної літератури (видань), посібників серії "Шкільна бібліотека" для поповнення шкільних бібліотечних фондів та словників мовами національних меншин, для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів (далі - підручники і посібники);

{Абзац другого пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 76 від 25.01.2012, № 83 від 06.02.2013}

{Абзац третій пункту 3 виключено на підставі Постанови КМ № 231 від 28.02.2011}

доставку підручників і посібників Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, головним управлінням (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, формування та зберігання МОНмолодьспортом резерву підручників і посібників;

{Абзац четвертий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 83 від 06.02.2013}

проведення Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

{Пункт 3 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1163 від 14.11.2011}

4. Бюджетні кошти використовуються МОНмолодьспортом згідно із затвердженим ним переліком підручників і посібників з урахуванням необхідності виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства, у разі їх відповідності паспорту бюджетної програми.

{Абзац перший пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 231 від 28.02.2011, № 76 від 25.01.2012}

{Абзац другий пункту 4 виключено на підставі Постанови КМ № 231 від 28.02.2011}

У першу чергу забезпечуються підручниками і посібниками учні загальноосвітніх навчальних закладів.

5. Потреба у підручниках і посібниках учнів загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, що потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та учнів, які навчаються мовами національних меншин, визначається відповідно до кількості таких учнів.

6. Спрямування бюджетних коштів на видання та придбання підручників і посібників, яким МОНмолодьспорт не надало відповідний гриф, забороняється.

7. МОНмолодьспорт затверджує план заходів щодо видання, придбання, зберігання та доставки підручників і посібників.

Видатки для забезпечення підручниками і посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів здійснюються в межах бюджетних призначень, передбачених у відповідних додатках до Закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

{Абзац другий пункту 7 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011 }

8. Розміщення державного замовлення на видання, придбання та зберігання підручників і посібників, а також їх доставку, яка забезпечується установами, що належать до сфери управління МОНмолодьспорту, здійснюється у встановленому законодавством порядку.

Розпорядник бюджетних коштів здійснює закупівлю товарів, робіт і послуг, пов'язаних з виданням, придбанням, зберіганням та доставкою підручників і посібників.

{Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011; в редакції Постанови КМ № 76 від 25.01.2012 }

9. Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти здійснюється в установленому законодавством порядку.

10. У договорі про закупівлю передбачаються:

можливість коригування визначеної в ньому суми у разі зменшення бюджетних призначень;

обсяги і строки видання підручників і посібників та звітування про виконання державного замовлення;

забезпечення доставки підручників і посібників до закінчення календарного року в повному обсязі;

застосування штрафних санкцій за невиконання або несвоєчасне виконання суб'єктом господарювання зобов'язань та виготовлення комерційних тиражів до завершення строку виконання державного замовлення;

{Абзац п'ятий пункту 10 в редакції Постанови КМ № 231 від 28.02.2011 }

умови щодо строків виготовлення підручників, які не повинні перевищувати п'яти місяців.

{Пункт 10 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 231 від 28.02.2011 }

Договори про друкування підручників і посібників укладаються виконавцем безпосередньо з поліграфічним підприємством.

11. МОНмолодьспорт подає Мінфіну протягом двох тижнів після укладення договору про закупівлю інформацію щодо здійснення витрат.

12. Розпорядник бюджетних коштів на підставі договорів про закупівлю може здійснювати попередню оплату товарів, робіт і послуг, пов'язаних з виданням підручників і посібників, у розмірі до 70 відсотків їх вартості, встановленої у зазначених договорах, строком не більш як на п'ять місяців.

{Абзац перший пункту 12 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 231 від 28.02.2011, № 83 від 06.02.2013 }

У разі коли протягом п'яти місяців після внесення попередньої оплати підручники та посібники не виготовлені, сума попередньої оплати підлягає поверненню розпорядникові бюджетних коштів.

{Пункт 12 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ № 83 від 06.02.2013 }

Попередня оплата товарів, робіт і послуг, пов'язаних з придбанням, зберіганням та доставкою підручників і посібників, здійснюється в установленому законодавством порядку.

Остаточна оплата товарів, робіт і послуг здійснюється розпорядником бюджетних коштів на підставі актів приймання-передачі відповідно до договорів про закупівлю.

13. Виконавець у разі отримання попередньої оплати не пізніше ніж 5 числа місяця, що настає за звітним періодом, подає розпоряднику бюджетних коштів інформацію про фактично виконані обсяги робіт за формою, встановленою розпорядником бюджетних коштів.

Для остаточної оплати товарів, робіт і послуг виконавець подає розпоряднику бюджетних коштів не пізніше ніж в останній день звітного кварталу акти приймання-передачі у вартісних показниках та зведену відомість про виконані роботи і послуги у натуральних показниках за формою, встановленою розпорядником бюджетних коштів.

14. Розпорядник бюджетних коштів надсилає МОНмолодьспорту щомісяця до 20 числа наступного періоду інформацію про виконання договорів про закупівлю та використання бюджетних коштів для узагальнення і подання відомостей Мінфіну до 30 числа зазначеного періоду.

15. Операції з бюджетними коштами проводяться відповідно до Порядку обслуговування державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів, наданих за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого в установленому законодавством порядку.

{Пункт 15 в редакції Постанови КМ № 231 від 28.02.2011 }

16. Складення та подання фінансової і бюджетної звітності, звітів про виконання бюджетних програм відповідно до їх паспортів, а також контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів здійснюються в установленому законодавством порядку.

{Пункт 16 в редакції Постанови КМ № 231 від 28.02.2011 }

НАКАЗ

м. Київ

14.12.2012

№ 1427

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
02 січня 2013 р. за № 19/22551

Про затвердження Порядку
забезпечення студентів вищих
навчальних закладів, учнів
загальноосвітніх і професійно-
технічних навчальних закладів
та вихованців дошкільних
навчальних закладів підручниками
та навчальними посібниками

Відповідно до статті 12 Закону України "Про освіту", Указу Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 "Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні", підпункту 22 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, затвердженого Указом Президента України від 08 квітня 2011 року № 410, постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 781 "Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів" та з метою своєчасного забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками, що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, головним управлінням (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити контроль за виконанням наказу.

3. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б.М.
5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Тимчасово виконуючий обов'язки Міністра

Є. М. Суліма

ПОГОДЖЕНО

Заступник Міністра фінансів

_____ С. О. Рибак

14 грудня 2012 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту
України

14 грудня 2012 року № 1427

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
02 січня 2013 р. за № 19/22551

ПОРЯДОК

забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками

1. Цей Порядок визначає механізм забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками.

2. Загальноосвітні навчальні заклади державної і комунальної форм власності, у тому числі загальноосвітні навчальні заклади при установах кримінально-виконавчої системи, що надають базову та повну загальну середню освіту, професійно-технічні та вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації, що підпорядковані Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України (далі – МОНмолодьспорт України) та центральним органам виконавчої влади, вищі навчальні заклади державної і комунальної форм власності I-IV рівнів акредитації, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів, та дошкільні навчальні заклади державної і комунальної форм власності (далі – навчальні заклади) забезпечуються з бібліотечних фондів навчальних закладів підручниками і

навчальними посібниками, в тому числі навчальними посібниками серії "Шкільна бібліотека", що мають відповідний гриф МОНмолодьспорту України.

3. Підручники та навчальні посібники бібліотечних фондів, у тому числі серії "Шкільна бібліотека", використовуються у навчально-виховному процесі не менше п'яти років.

4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, головні управління (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (далі – органи управління освітою), відділи освіти районних, районних у м. Києві та Севастополі державних адміністрацій, навчальні заклади, щороку у квітні-травні проводять аналіз придатних для використання підручників і посібників бібліотечних фондів навчальних закладів та визначають потребу в підручниках і навчальних посібниках на наступний навчальний рік.

5. Потреба в підручниках і навчальних посібниках на наступний навчальний рік визначається на підставі відомостей, поданих органами управління освітою за формами згідно з додатками 1-17, які щороку до 15 листопада за підписом керівників цих органів та завірених печаткою подаються до Державної наукової установи «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (далі - Інститут).

6. За результатами апробації, моніторингових досліджень підручників і навчальних посібників, Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до потреби в підручниках і навчальних посібниках, коштів, передбачених у Державному бюджеті України на зазначені цілі, та їх розподілу на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями визначається перелік навчальної літератури, що може видаватися за державним замовленням у поточному навчальному році (далі – Перелік), який затверджується наказом МОНмолодьспорту України і розміщується на його офіційному веб-сайті.

Бюджетні кошти використовуються МОНмолодьспортом України згідно із затвердженим ним Переліком з урахуванням необхідності виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Казначейства, у разі їх відповідності паспорту бюджетної програми.

7. Фінансування видання підручників і навчальних посібників здійснюється відповідно до порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на видання, придбання, зберігання та доставку підручників і посібників для забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів, затвердженого в установленому порядку.

8. Доставка підручників і навчальних посібників (у тому числі навчальних посібників серії «Шкільна бібліотека»), виданих за державним замовленням, до книжкових баз органів управління освітою здійснюється за рахунок коштів, передбачених на зазначені цілі у Державному бюджеті України, підприємствами, з якими укладено відповідні договори у встановленому законодавством порядку.

У межах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя до навчальних закладів доставка здійснюється органами управління освітою за рахунок коштів місцевих бюджетів упродовж 15 робочих днів з дня надходження підручників і навчальних посібників.

9. Органи управління освітою здійснюють розподіл підручників і навчальних посібників між відділами освіти районних, районних у м. Києві та Севастополі державних адміністрацій відповідно до наданих ними відомостей та з урахуванням загального накладу виготовлених підручників і навчальних посібників.

Відділи освіти районних, районних у м. Києві та Севастополі державних адміністрацій здійснюють розподіл підручників і навчальних посібників безпосередньо між навчальними закладами району відповідно до наданих ними відомостей.

Органи управління освітою зобов'язані забезпечувати контроль за розподілом підручників і навчальних посібників.

10. Перерозподіл підручників і навчальних посібників між навчальними закладами у межах Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя здійснюється за розпорядженням керівників органів управління освітою, між навчальними закладами районів – за розпорядженням начальників відділів освіти районних, районних у м. Києві та Севастополі державних адміністрацій із зазначенням підстави такого перерозподілу (зміна кількості учнів, відкриття нового вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації, загальноосвітнього, професійно-технічного навчального закладу та ін.).

При перерозподілі підручників і навчальних посібників між навчальними закладами різних регіонів в межах території України обов'язковим є оформлення супровідних документів у двох примірниках (накладна та/або акт), де вказані автор(и), назва підручника або посібника, рік видання, кількість примірників, вартість одного примірника з подальшим інформуванням МОНмолодьспорту України.

11. МОНмолодьспорт України для навчально-методичних і виробничих потреб визначає механізм формування резервного фонду навчальної літератури та його зберігання відповідним наказом.

Навчальною літературою з резервного фонду безоплатно забезпечуються навчальні заклади в Україні та за кордоном, що мають потребу у навчальній літературі.

12. Після виконання державного замовлення за погодженням з Інститутом видавництва мають право на виготовлення за власні кошти додаткового накладу видань та реалізацію своєї продукції згідно з законодавством України.

Директор департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

Коментар до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 14 грудня 2012 року «Про затвердження Порядку забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками

На виконання Указу Президента України від 30 вересня 2010 року № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» та постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 781 «Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів» у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України розроблено нову редакцію Порядку забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками.

В новій редакції Порядку удосконалено систему забезпечення студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками, а саме:

- визначено всі вікові категорії дітей, які безкоштовно забезпечуються підручниками та навчальними посібниками;
- змінено та удосконалено механізм формування потреби в навчальній літературі: відмінено Бланки замовлення на навчальну літературу, потреба визначається відповідно до прогнозованої кількості студентів, учнів, та вихованців на наступний навчальний рік;
- чітко зазначено порядок формування переліку навчальної літератури, що може видаватися за державним замовленням у поточному навчальному році;
- передбачено удосконалений механізм доставки підручників та навчальних посібників, що сприятиме своєчасній та більш організованій доставці її до навчальних закладів;
- з метою стовідсоткового забезпечення учнів та студентів підручниками виписано процедуру розподілу та перерозподілу навчальної літератури в межах району, області;
- визначено завдання та умови формування резервного фонду навчальної літератури;
- змінено порядок вільного продажу підручників та навчальних посібників таким чином, що дозвіл на виготовлення додаткового накладу видання, виготовленого за державним замовленням, надаватиметься тільки після виконання держзамовлення.

4. Інклюзивна освіта

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 21 серпня 2013 р. № 607

Київ

Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Відповідно до статті 31 Закону України “Про загальну середню освіту” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, що додається.

Установити, що зазначений Державний стандарт впроваджується з 1 вересня 2014 року.

2. Визнати такою, що втратила чинність з 1 вересня 2014 року, постанову Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004 р. № 848 “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 27, ст. 1784).

3. Міністерству освіти і науки забезпечити своєчасне розроблення та затвердження типових навчальних планів, навчальних програм початкової школи для дітей з особливими освітніми потребами з метою виконання Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого цією постановою.

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 21 серпня 2013 р. № 607

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ

початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Загальна частина

Цей Державний стандарт визначає вимоги до рівня освіченості дітей з особливими освітніми потребами на рівні початкової загальної освіти.

Цей Державний стандарт розроблений на основі Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 33, ст. 1378), є базовим інструментом реалізації конституційного права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Державний стандарт визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою.

В основу Державного стандарту покладено особистісно орієнтований, компетентнісний та соціокультурний підходи.

У цьому Державному стандарті терміни вживаються у такому значенні:

діти з особливими освітніми потребами - діти сліпі та із зниженим зором, глухі та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю, діти із складними вадами розвитку (у тому числі діти з розладами аутичного спектру), навчання і виховання яких здійснюється у спеціально створених умовах;

корекційно-розвиткова робота - здійснення комплексу заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами у процесі навчання та виховання, що спрямований на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення, особистості дитини;

білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом - цілеспрямований педагогічний процес організації та стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності дітей глухих та із зниженим слухом, спрямованої на оволодіння знаннями, вміннями і навичками, розвиток творчих здібностей, світогляду, морально-етичних поглядів та переконань з використанням засобів інтеграції словесної та жестової мов. Білінгвальне (двомовне) навчання організовується за принципами індивідуалізації та диференціації, права вибору засобів та форм інтеграції словесної та жестової мов;

життєва компетентність - здатність дитини з особливими освітніми потребами застосовувати на практиці знання, досвід, суспільні цінності, базові навички комунікації і соціально-побутової адаптації, набуті у процесі навчання та комплексної реабілітації.

В основу Державного стандарту покладено інноваційний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами:

інклюзивне та інтегроване навчання;

білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом (уведення української жестової мови як навчального предмета та засобу навчання);

формування життєвої компетентності у процесі навчання та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами;

формування життєвої компетентності у дітей з розумовою відсталістю як умови їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності.

Державний стандарт складається із:

Базового навчального плану початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (далі - Базовий навчальний план) згідно з додатком;

загальної характеристики інваріантної та варіативної складових змісту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами;

державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки таких дітей.

Базовий навчальний план

Базовий навчальний план згідно з додатком визначає зміст і структуру початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами за допомогою інваріантної і варіативної складових, якими встановлюється погодинне співвідношення між освітніми галузями; гранично допустиме тижневе навантаження на учнів; загальнотижнева кількість годин за освітніми галузями та загальнотижнева кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи.

Інваріантна складова Базового навчального плану формується на державному рівні і є обов'язковою для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування, типу і форми власності. Змістове наповнення освітніх галузей інваріантної складової визначається Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України 20 квітня 2011 р. № 462.

Інваріантна складова передбачає проведення корекційно-розвиткової роботи. Напрями такої роботи та відповідне їй змістове наповнення визначаються з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Кожна освітня галузь передбачає обов'язкову корекційно-розвиткову роботу.

Варіативна складова Базового навчального плану формується навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, типу закладу, індивідуальних освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Освітня галузь “Мови і літератури”

Зміст освітньої галузі “Мови і літератури” для дітей глухих та із зниженим слухом реалізується з урахуванням таких особливостей:

мовний компонент “Мова навчання (українська мова, мови національних меншин)” поділяється на складові компоненти “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова навчання” та “Українська жестова мова як мова навчання”;

мовний компонент “Мова вивчення (українська мова, мови національних меншин)” поділяється на складові компоненти “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова опанування” та “Українська жестова мова як мова опанування”;

визначається місце словесної та жестової мови у навчальному процесі, а саме: словесна мова як основна мова навчання (жестова мова як мова опанування); жестова мова як основна мова навчання (словесна мова як мова опанування);

у мовленнєвій лінії вид мовленнєвої діяльності “Аудіювання” замінений на вид “Сприймання та розуміння мовлення”. Також мовленнєву лінію доповнено новим видом мовленнєвої діяльності “Дактилювання”;

у компоненті “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова опанування” вводиться діяльнісна лінія;

у компонентах “Українська жестова мова як мова навчання”, “Українська жестова мова як мова опанування” вводиться сурдоперекладна лінія.

З урахуванням особливостей розвитку та навчання дітей з розумовою відсталістю із змісту освітньої галузі “Мови і літератури” виключається змістова лінія “Іноземна мова”.

Освітня галузь “Математика”

З урахуванням особливостей розвитку та навчання дітей з розумовою відсталістю до змісту освітньої галузі “Математика” вводиться змістова лінія “Дочислові уявлення та поняття”, змістова лінія “Числа. Дії з числами” замінюється на змістову лінію “Числа і арифметичні дії над ними”, змістові лінії “Математичні вирази. Рівності. Нерівності” та “Сюжетні задачі” спрощуються до змістової лінії “Арифметичні задачі”, максимально спрощується змістова лінія “Робота з даними”.

Освітня галузь “Здоров’я і фізична культура”

До змісту галузі “Здоров’я і фізична культура” вводиться лінія “Лікувальна фізична культура” для дітей з вадами зору, порушеннями опорно-рухового апарату, мовлення, затримкою психічного розвитку та розумовою відсталістю.

Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки дітей визначаються за освітніми галузями “Мови і літератури”, “Математика”, “Природознавство”, “Суспільствознавство”, “Здоров’я і фізична культура”, “Технології” та “Мистецтво”, зміст яких визначено Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України 20 квітня 2011 р. № 462.

Оптимальний рівень загальноосвітньої підготовки дітей з особливими освітніми потребами забезпечується шляхом засвоєння змісту освітніх галузей у поєднанні з проведенням корекційно-розвиткової роботи.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткова робота спрямована на:

розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;

розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;

формування компенсаторних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;

створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 15 серпня 2011 р. N 872

Київ

Про затвердження Порядку
організації інклюзивного навчання
у загальноосвітніх навчальних закладах

Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

Затвердити Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, що додається.

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 15 серпня 2011 р. N 872

ПОРЯДОК організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

1. Цей Порядок визначає вимоги до організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізації та інтеграції в суспільство, залучення батьків до участі у навчально-виховному процесі.

2. Освітні послуги надаються дітям з особливими освітніми потребами загальноосвітніми навчальними закладами у класах з інклюзивним навчанням із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

3. Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (дітей з вадами фізичного та психічного розвитку, в тому числі дітей-інвалідів) у загальноосвітніх навчальних закладах створюються умови для:

забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень такого закладу дітей з вадами опорно-рухового апарату, зокрема тих, що пересуваються на візках, та дітей з вадами зору;

забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання;

облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного для проведення корекційно-розвиткових занять;

забезпечення відповідними педагогічними кадрами.

4. Рішення про утворення класів з інклюзивним навчанням приймається керівником загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням освітніх запитів населення за умови наявності необхідної матеріально-технічної та методичної бази, відповідних педагогічних кадрів і приміщень, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, згідно з

Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. N 778 (778-2010-п) (Офіційний вісник України, 2010 р., N 65, ст. 2291), за погодженням з відповідним органом управління освітою.

5. Власник загальноосвітнього навчального закладу виділяє в установленому порядку кошти для забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень таких закладів дітей з особливими освітніми потребами, створення відповідної матеріально-технічної та методичної бази, забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням, сприяє провадженню інноваційної діяльності, здійснює заходи щодо придбання транспортних засобів для підвезення таких дітей до місця навчання та додому.

Власник та керівник загальноосвітнього навчального закладу несуть відповідальність за організацію, стан та якість інклюзивного навчання.

6. У загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) таких закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Діяльність працівників психологічної служби (практичних психологів, соціальних педагогів) координують центри практичної психології і соціальної роботи, міські (районні) методичні кабінети.

7. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до класів з інклюзивним навчанням здійснюється в установленому порядку відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

8. Для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу наповнюваність класів з інклюзивним навчанням становить не більш як 20 учнів, з них:

одна-три дитини з розумовою відсталістю або вадами опорно-рухового апарату, або зниженим зором чи слухом, або затримкою психічного розвитку тощо;

не більш як двоє дітей сліпих або глухих, або з важкими порушеннями мовлення, або складними вадами розвитку (вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку), або тих, що пересуваються на візках.

9. Навчання у класах з інклюзивним навчанням здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими МОНмолодьспортом для загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальними підручниками.

10. Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу, складеного на основі типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

На основі зазначеного робочого навчального плану розробляється індивідуальний навчальний план для дітей з особливими освітніми потребами (далі - індивідуальний навчальний план) з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

Розклад уроків для дітей з особливими освітніми потребами складається з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності, динаміки розумової працездатності протягом дня і тижня та з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог.

11. Особливістю навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами є його корекційна спрямованість.

12. В індивідуальному навчальному плані передбачається від трьох до восьми годин на тиждень для проведення корекційно-розвиткових занять з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної консультації та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних

закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку. Такі години враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження дітей з особливими освітніми потребами.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідними вчителями-дефектологами та практичними психологами.

13. Відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за згодою батьків для дітей з особливими освітніми потребами педагогічні працівники, у тому числі вчителі-дефектологи, розробляють індивідуальну навчальну програму з урахуванням навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, яка затверджується керівником навчального закладу та переглядається двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування.

14. Особистісно-орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу забезпечує асистент вчителя, який бере участь у розробленні та виконанні індивідуальних навчальних планів та програм, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

15. Оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами здійснюється згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів та обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Система оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами повинна бути стимулюючою.

16. Державна підсумкова атестація дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію.

17. Діти з особливими освітніми потребами залучаються до позакласної та позашкільної роботи з урахуванням їх інтересів, нахилів, здібностей, побажань, віку, індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності та стану здоров'я.

Позашкільна робота з дітьми з особливими освітніми потребами проводиться відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

5. Ведення документації (до відома шкільних бібліотекарів)

5.1. Облік підручників і навчальних посібників

Облік підручників та навчальних посібників ведеться індивідуальним та груповим способом і відображається в Інвентарній книзі обліку підручників та навчальних посібників, Книзі сумарного обліку бібліотечного фонду підручників та навчальних посібників), а також у Реєстраційній картці руху підручників та навчальних посібників.

Перед початком навчального року бібліотекар видає підручники та навчальні посібники класоводам, класним керівникам 5-11 класів, кураторам груп їх особистий підпис у Журналі обліку виданих підручників та навчальних посібників.

5.2. Інвентаризація бібліотечних фондів підручників та навчальних посібників

На перше січня кожного року на підставі Інвентарної книги обліку підручників та навчальних посібників та Книги сумарного обліку підручників та навчальних посібників бібліотекар робить звірку руху книжкового фонду з бухгалтерією.

Непридатні до користування підручники та навчальні посібники (не відповідають навчальній програмі, зношені, закінчився п'ятирічний термін використання, загублені учнями, студентами тощо) списуються комісією по списанню навчального закладу. В акті на списання зазначаються автор і назва підручника або навчального посібника, рік видання, ціна, кількість примірників, що списуються, і сума. Число списаних за актом примірників підручників або навчальних посібників за рік (вибуло) та залишена кількість за рік (є станом на...) реєструється у Книзі сумарного обліку бібліотечного фонду підручників та навчальних посібників і в Реєстраційній картці руху підручників та навчальних посібників.

Література, яка не підлягає оприбуткуванню, списується в кінці навчального року.

Якщо підручник чи навчальний посібник загублений або зіпсований учнем (студентом), то батьки зобов'язані повернути до бібліотеки аналогічний підручник чи навчальний посібник. З письмового дозволу директора навчального закладу загублений (зіпсований) підручник або навчальний посібник може бути замінений на рівноцінну навчальну чи художню літературу (рівноцінність запропонованих книг визначає бібліотекар).

Підручники та навчальні посібники, прийняті взамін загублених, реєструються в Журналі обліку підручників та навчальних посібників, прийнятих взамін загублених.

5.3. Перерозподіл підручників та/або навчальних посібників

Перерозподіл підручників та(або) навчальних посібників між навчальними закладами районів (в області або місті) здійснюється за розпорядженням начальників районних чи міських управлінь (відділів) освіти із зазначенням підстави такого перерозподілу (зміна кількості учнів, відкриття нового навчального закладу та ін.).

При передачі підручників та(або) навчальних посібників з одного навчального закладу в інший обов'язкове оформлення супровідних документів у двох екземплярах (накладна та/або акт), де вказані автор(и), назва підручника чи навчального посібника, рік видання, кількість примірників, ціна одного примірника.

6. Електронний облік підручників

Про підсумки проекту зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві та перспективи його впровадження

На виконання постанов Кабінету Міністрів України від 28.08.2003 № 1378 «Про вдосконалення роботи із забезпечення учнів і студентів навчальних закладів підручниками та посібниками» та від 27 серпня 2010 р. № 781 «Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів» відділенням організації видання навчальної літератури проведено комплекс робіт із створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників.

Створення єдиної системи електронного комп'ютерного обліку підручників дасть можливість оперативно отримати об'єктивні дані про забезпеченість підручниками учнів загальноосвітніх навчальних закладів не лише в області (регіоні), а й безпосередньо районі, школі в розрізі предметів та класів.

В поданні Генеральної Прокуратури України «Про усунення порушень законодавства, спрямованого на забезпечення прав дітей на освіту» від 11.05.11 №07/3-3-84 вих. – 11 зазначається, що відсутність централізованого комп'ютерного обліку підручників, виданих за державним замовленням, негативно впливає на стан контролю за використанням державних коштів у цій сфері, що Міністерство не володіє повною статистичною інформацією щодо необхідності у навчальній літературі для дітей з особливими потребами. Генеральною Прокуратурою запропоновано Міністерству запровадити систему централізованого комп'ютерного обліку підручників, виданих за державним замовленням.

При розробці єдиної системи централізованого електронного обліку підручників Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти за основу була взята Програма електронного обліку навчальної літератури «Шкільний підручник», розроблена Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М.В.Остроградського.

Комп'ютерна Програма електронного обліку навчальної літератури «Шкільний підручник» була створена в 2006 р. в ПОППО, пройшла апробацію в Полтавському РМК та запроваджена в бібліотеках загальноосвітніх навчальних закладів області з 2008 р. (авт.: Атахаджаєва Н.В., Сідокур С.І., Антоненко А.М.).

Дана програма була розглянута на засіданні Вченої ради Інституту інноваційних технологій і змісту освіти та рекомендована для проведення експерименту по її впровадженню в областях (протокол № 9 від 11 грудня 2008 року).

В 2010 році комп'ютерну програму електронного обліку навчальної літератури «Шкільний підручник» було розглянуто на засіданні секції засобів інформатизації та комп'ютеризації комісії засобів навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН та схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (протокол № 2 від 20.04.2010, лист ПТЗО від 23.04.10 №1.4/18-Г-145), на підставі цих документів до областей було направлено лист МОН від 22.06.10 №1/9-447 з пропозицією подати заявки на участь у експерименті.

Згоду (заявку) на участь у експериментальній роботі подали 17 областей України, з яких було відібрано 8.

Відбір областей, учасниць експерименту, здійснювався за принципами:

- територіальний принцип (в дослідженні представлені східний і західний, північний та південний регіони);
- принцип повного врахування спектру забезпеченості електронними ресурсами мережі та можливостями використання загальноосвітніми навчальними закладами інформаційно-комунікаційних технологій.

То ж з лютого 2011 в 7 областях України (Волинській, Дніпропетровській, Одеській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Черкаській,) та м. Києві впроваджувався експериментальний проект із створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у

загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві (наказ МОН «Про проект зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві» № 132 від 15.02.2011).

16-18 березня 2011 р. в Києві на базі відділу освіти і науки Оболонської районної державної адміністрації відділенням було організовано та проведено семінар-практикум «Шляхи впровадження єдиної системи електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах», під час якого було проведено навчання методистів обласних управлінь освіти і науки областей – учасників експерименту, а також методистів з бібфондів районних відділів освіти м Києва щодо роботи з електронною програмою.

В квітні-травні 2011 р. обласними управліннями освіти і науки такі семінари-тренінги були організовані на місцях впровадження експерименту (відповідно у 7 областях та м. Києві).

В червні та грудні 2011, а також у жовтні 2012 року в областях, що беруть участь в експериментальному проекті, здійснено позачергові інвентаризації шкільних бібліотечних фондів підручників за системою електронного обліку навчальної літератури, після чого інформацію було проаналізовано і узагальнено в областях та направлено до Інституту.

20 листопада 2012 р. методисти бібліотечних фондів задіяних в експерименті областей збирались для узагальнення результатів експерименту в м. Києві. Ними відзначено, що досвід роботи з програмою є незамінним помічником у роботі шкільного бібліотекаря (методиста) на всіх рівнях: школа, район, область. Ця програма дозволяє досить якісно і швидко систематизувати бібліотечний фонд та поррахувати забезпечення як новими підручниками, так і старими. При проведенні інвентаризації дуже легко отримати повну картину потреб і наявності навчальної літератури в бібліотеці, виявити підручники, яких не вистачає по класах, і дізнатися, які з них є понад потребу. Тоді дуже легко в межах району, області провести перерозподіл підручників між шкільними бібліотеками.

Учасниками експерименту були висловлені деякі побажання авторам програми, які ними практично вже враховані при доопрацюванні.

Всі учасники експерименту одноголосно вважають, що дана програма успішно пройшла апробацію, отримала схвальні відгуки, отже конче необхідна в областях.

З 2013 року інвентаризацію шкільних бібліотечних фондів підручників планується здійснювати за єдиною системою централізованого електронного обліку підручників.

Впровадження системи електронного обліку навчальної літератури дає можливість значно підвищити ефективність роботи по забезпеченню закладів освіти навчальною літературою, зокрема дає можливість створення повної, цілісної картини рівня забезпеченості навчальною літературою, встановлює чіткий облік підручників та посібників, спрощує процес щорічної інвентаризації фондів навчальної літератури, підвищує швидкість та ефективність обробки інформації на всіх рівнях, що дозволить оперативно реагувати на потреби сьогодення.

Експериментальна робота зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників успішно завершена. Вчена рада Інституту інноваційних технологій і змісту освіти схвалила результати проведеного експериментального дослідження та рекомендувала єдину систему централізованого електронного обліку підручників до впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах України, районних, обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві (протокол № 10 від 28 листопада 2012 року).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

15.02. 2011

№ 132

Про проект зі створення єдиної системи
централізованого електронного обліку
підручників у загальноосвітніх
навчальних закладах, районних і обласних
управліннях (відділах) освіти,
Міністерстві

На виконання пункту 5 постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 781 «Деякі питання забезпечення підручниками та навчальними посібниками студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів» щодо продовження проведення комплексу робіт із створення системи централізованого комп'ютерного обліку підручників

Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Програму організації та реалізації проекту зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві (на основі комп'ютерної програми електронного обліку навчальної літератури «Шкільний підручник») (далі - Програма), що додається.
2. Реалізувати у 2011-2012 роках Програму у Волинській, Дніпропетровській, Одеській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Черкаській областях та м. Києві.
3. Начальникам управлінь освіти і науки Волинської, Дніпропетровської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Черкаської обласних та Київської міської державних адміністрацій:
 - організувати участь загальноосвітніх навчальних закладів та органів управлінь освітою областей (міста) у проекті;
 - забезпечити відповідну матеріально-технічну базу для введення системи електронного обліку навчальної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, районних, обласних (міському) управліннях (відділах) освіти;
 - здійснити позачергову інвентаризацію шкільних бібліотечних фондів підручників за системою електронного обліку навчальної літератури з подальшим аналізом;
 - щорічно до 1 липня надавати результати інвентаризації до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.
4. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.) протягом 2011-2012 років здійснювати інструктивно-методичний супровід та контроль за впровадженням єдиної системи централізованого електронного обліку підручників на всіх рівнях.
5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова комісії з реорганізації
Міністерства

Б. М. Жебровський

РІШЕННЯ

Вченої ради Інституту інноваційних технологій і змісту освіти

28 листопада 2012 р.

Протокол № 10

***Про підсумки експерименту зі створення
єдиної системи централізованого
електронного обліку підручників
у загальноосвітніх навчальних закладах,
районних і обласних управліннях
(відділах) освіти, Міністерстві та
перспективи його впровадження***

Заслухавши та обговоривши доповідь начальника відділення організації видання навчальної літератури Николіук О.В. «Підсумки експерименту зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві та перспективи його впровадження»,

Вчена рада Інституту ухвалює:

1. Інформацію про завершення експерименту «Проект зі створення єдиної системи централізованого електронного обліку підручників у загальноосвітніх навчальних закладах, районних і обласних управліннях (відділах) освіти, Міністерстві» взяти до відома.
2. Схвалити методичний посібник для методистів бібліотечних фондів та бібліотекарів «Впровадження єдиної системи централізованого електронного обліку підручників в роботу загальноосвітніх навчальних закладів».
3. Відділенню організації видання навчальної літератури (Николіук О.В.):
 - 3.1. підготувати та подати Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України наказ щодо впровадження єдиної системи централізованого електронного обліку підручників в загальноосвітніх навчальних закладах України, районних, обласних управліннях (відділах) освіти (*I квартал 2013 року*);
 - 3.2. методичний посібник «Впровадження єдиної системи централізованого електронного обліку підручників в роботу шкільних бібліотек та методистів бібліотечних фондів» направити всім обласним управлінням освіти і науки України (*I квартал 2013 року*);
 - 3.3. підготувати підсумковий звіт за результатами експериментальної роботи, результати дослідження опублікувати в фаховому журналі (*I квартал 2013 року*).
 - 3.4. рекомендувати управлінням освіти і науки Волинської, Дніпропетровської, Одеської, Полтавської, Сумської, Тернопільської та Черкаської областей та м. Києва підготувати пропозиції про нагородження працівників обласних, районних управлінь освіти і науки та Інститутів післядипломної педагогічної освіти галузевими відзнаками за сприяння та активну участь у реалізації завдань експерименту.
4. Контроль за виконанням рішення Вченої ради Інституту покласти на Першого заступника директора Серебрянського С.М.

Голова Вченої ради
Вчений секретар

О. А. Удод
І. М. Чорноморець

**Сайти видавництв,
що видають підручники за державним замовленням**

ТОВ «Видавничий дім «Освіта»	www.osvita-dim.com.ua
ТОВ "Видавництво «Грамота»	http://gramota.kiev.ua
ТОВ "Видавництво «Генеза»	www.geneza.ua
ТОВ "Видавництво «Астон»	http://aston.te.ua
ТОВ "Центр навчально-методичної літератури"	http://cnml.com.ua
ДП "Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»	http://svit.gov.ua
ТОВ «Сиция»	http://www.sicia.com.ua
ТОВ "Видавництво «Алатон»	http://autta.org.ua/
ТОВ «Учбово-видавничий центр «Школяр»	http://shkolyar.com.ua
ТОВ «Навчальна книга- Богдан»	http://www.bohdan-books.com/obr
МПП "Букрек"	http://bukrek.net/index.php/uk/
"Кримнавчпеддержвидав"	www.krimuchpedgiz.com.ua
ТОВ Інформаційно-видавниче агенство "ІВА"	www.tov-iva.com
Видавництво "Ранок"	http://www.ranok.com.ua
ДСВ «Освіта»	http://osvitapublish.gov.ua
ТОВ «Гімназія»	http://www.gymnasia.com.ua/index.php
ПП «Аксиома»	http://aksioma.org.ua/
ТОВ «Світоч»	http://www.svitochpublish.com.ua/
ТОВ «Методика Паблішмент»	http://www.metodika.ua/
Видавництво «Астропринт»	http://astroprint.odessa.ua/

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

(03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36; тел. (044) 248-91-14)

Директор УДОД Олександр Андрійович	248-91-13
Перший заступник директора СЕРЕБРЯНСЬКИЙ Святослав Миколайович	248-17-50
Заступник директора ТЕРЕЩУК Борис Миколайович	248-17-26
<u>Начальник відділення науково-методичного забезпечення загальної середньої освіти</u> ДУБОВИК Олена Анатоліївна	248-21-61
<u>Відділення організації видання навчальної літератури</u> Начальник відділення НИКОЛЮК Ольга Василівна	248-25-21
<u>Відповідальні за:</u> розробку та супровід нормативно-правових документів МАРТИНЮК Оксана Вікторівна	248-25-21
ШЕЛЯГ Галина Анатоліївна АРТЮХ Любов Федорівна систематизацію та узагальнення відомостей про контингенти учнів <i>- початкова школа</i>	
ТЕРЕЩЕНКО Олена Федорівна	248-25-27
<i>- основна школа</i> КРИВОЛАП Марія Григорівна	248-25-27
<i>- спеціальні навчальні заклади</i> ЯРЕСЬКО Ольга Миколаївна	248-25-27
забезпечення підручниками ПРИВЕЗЕНЦЕВА Надія Андріївна АЛЕКСЮК Лариса Пилипівна	248-25-27
електронний облік підручників НОЧВИНОВА Олена Володимирівна КОСОГОР Вікторія Олександрівна	248-25-19
удосконалення роботи шкільних бібліотек ГОНЧАРЕНКО Олена Леонідівна МИХАЙЛЕНКО Катерина Петрівна	248-25-19
видання навчальної літератури за програмою «Українська книга» ЧАЛА Наталія Володимирівна	248-25-19
організацію конкурсу «Найкращий відгук на сучасну дитячу прозу» НАУМОВА Наталія Костянтинівна МАКАРЕНКО Ірина Олегівна	248-25-19
організацію освітянських виставок ЮЩЕНКО Степан Семенович ПЕТРОСОВА Ніна Іванівна	248-25-19

